

LOLITSEILEHT

Aeg kohustab!

Üle öö muutus Euroopa kaart ja miljonite saatus. Iga päev toob põnevaid ja suuri uudiseid kõikjalt, kodumaalt ja kaugelt maailmast.

Kõik see kohustab iga teadlikku kodanikku lehelugemisele. „UUS EESTI” valgustab kõiki elunähteid kartmatult ja tõetruult.

Lugege „UUS EESTIT” iga päev.

Postiga koju tellides maksab „Uus Eesti” esimene veerandaasta Kr. 5.— edasi iga kuu Kr. 1.50.

„Uus Eesti” toimetuse ja peakontori, Tallinnas Pikk t. 40.

Talanõud

UNION

rahuldavad nõudlikemagi maitse.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 8 (535)

Tallinnas, 29. aprillil 1939

XVIII aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Kinnistusüksuste nimede muutmisest — O. Angelus. — Eksterritoriaalsuse õigus — U. Lender. — Karistussüsteemide ajaloolisest kujunemisest kuni 1596. a. — K. Pedaja. — Psühhotehniliste katsete korraldamisest autojuhtidele. — Klubiruumide soetamise vajadusest Tallinna politseiperele jm.

Kinnistusüksuste nimede muutmisest

OSKAR ANGELUS

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse (RT 1938, 42, 397) seletuskirjas tähendatakse muide, et meil on tarve vabandada võõrapäraseist kinnisvarade nimedest, sest Eesti maakaart — eriti mõnes piiriäärses osas — jätab mulje, nagu oleks Eesti praegu veel mõne naaberriigi provints. Sellest asjaolust ongi peamiselt tingitud eelnimetatud seaduse vajalikkus, kusjuures aga seadus edasi tahab luua kindla korra kinnistusüksusile nimede andmiseks ning nende nimede muutmiseks, milline ala meil varem teadupärast oli täiesti korraldamata.

Eeltoodust järeldub, et nende ametiasutiste ja -isikute ülesanne, kellel tuleb tegelda kinnistusüksuste nimede muutmise alal, seisneb: 1) kinnistusüksuste nimede eestistamise mõtte propageerimises ja 2) nimede eestistamise tehnilises läbiviimises. Seejuures lasub esimene ülesanne minu arvates eeskätt üldse kõigil riigi- ja omavalitsusasutisil ja neis asutisid teenivail isikuil, kes kõik peaksid jõudu ja võimalust mööda kaasa aitama eestistamise mõtte teostamiseks.

Kinnistusüksuste nimede muutmist ja neile nimede andmist korraldab Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse 2. peatükk.

Üldpõhimõttena seab seadus üles nõudmise, et kinnistusüksuste nimed kinnistusraamatus peavad olema eestipäraseid ja vastama õigekirjutuse eeskirjadele (§ 7).

Eestipäraseiks loetakse Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse (RT 1938, 87, 777) § 1 põhjal kinnistusüksuste nimed:

1) milleks on selgelt eestikeelsed ning eestipärase foneetikaga ja kohanime käändes esinevad tüvi- ja liitsõnad;

2) mis on tuletatud käändsõna- või kohanimeliidetega ning on eestipärase foneetikaga;

3) mis küll midagi ei tähenda, kuid oma häälikkombinatsioonilt on eestiilmelised;

4) milleks on eestipäraseid nimed või liit-moodustised, millede üheks osiseks on eestipärase nimi või mis koosnevad mitmest eestipärasest nimest;

5) milleks on eestipäraseid välismaised kohanimed või rahvusenimed.

Siseministri poolt 20. oktoobril 1938 kinnitatud Kinnistusüksuste nimede muutmise ja parandamise keelelised juhendid selgitavad üksikasjaliselt ülaltähendatud määruse § 1 eeskirju.

Olgu muide tähendatud, et nime (eesnime) eestipärasuse üle otsustamisel tuleb aluseks võtta J. Mägiste koostatud valimik „Eestipäraseid eesnimesisid“, mis ilmus Tartus 1936. a. Nimede Eestistamise Liidu kirjastusel. Seejuures häälikuliselt eesti keelega kohanenud võõrnimede osas võib avardada kinnistusüksuste nimede suhtes tähendatud valimiku piire ja lugeda eestipäraseiks sarnased kinnistusüksuste nimed, nagu Ruudi, Eedi, Sassi, Kristjani, Tepani, Joonase, Maarja, Villemi jms. Edasi võib kasutada kinnistusüksuste nimedena J. Mägiste ja E. Elisto toimetusel ja Akadeemilise Emakeele Seltsi kirjastusel 1935. a. ilmunud eestipärase perekonnanimede valikus „Eesti nimi“ leiduvaid perekonnanimesid.

Kui tekib kahtlus, kas soovitud kinnistusüksuse nimi on eestipärane, esitab kinnistusüksuse asukoha linnapea, linna- või vallavanem Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse § 11 põhjal kinnistusüksuse nime muutmise küsimuse lahendamiseks Siseministeeriumile.

Käsitades eestipäraseid kinnistusüksuste nimesisid, peab mainima ka nn. erapooletuid kinnistusüksuste nimesisid, milledeks Kinnistusüksuste nimede muutmise ja parandamise keeleliste juhendite järgi tuleb lugeda nimed, mida

ei saa selgelt pidada eesti- ega võõrapäraseiks, nagu Vänto, Uska, Treieli, Saprani, Rosma, Pruuali, Eglä, Viitka jms. Sarnaste erapoole- tute nimede muutmise ei ole eeltähendatud ju- hendite põhjal kohuslik, kuid uute nimedena sarnaseid ei saa anda, sest need ei ole, nagu tähendatud, selgelt eestipärased.

Mis puutub kinnistusüksuste eestipäraste ni- mede parandamisse, siis Koha- ja kinnistus- üksuste eestipäraste nimede korraldamise mää- ruse § 4 põhjal nende nimede parandamisel tuleb järgida neidsamu grammatilis-ortograa- filisi juhiseid, mis kehtivad harilike üldsõnade kohta. Seejuures üldreeglina peab parandus taotlema nimele kohalikule hääldamisele vas- tava kuju andmist, näit. Kurreni või Kureni Emmara või Emara sõltuvalt sellest, kas kohal hääldatakse r-häälikut resp. m-häälikut pi- kalt või mitte.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korral- damise määruse § 5 järgi kuuluvad parandami- sele eestipärased kinnistusüksuste nimed:

1) mis on vanas kirjaviisis või mis mõnel muul põhjusel ei vasta kehtivaile keelenor- mele;

2) mis on võõrapärase kirjaviisiga;

3) mis ei vasta kehtivaile kokkukirjutamis- juhiseile.

Ülalmainitud Kinnistusüksuste nimede muut- mise ja parandamise keelised juhendid selgi- tavad rohkearvuliste näidete varal üksikasjali- selt neid määruse eeskirju.

Märkida tuleb veel järgmist. Võõrapärase kirjutusviisiga erapoole- tused, kui paran- duse tulemuseks on ikkagi erapoole- tu nimi, ei ole parandatavad, vaid kuuluvad juba muutmisele nagu puhtvõõrapärased kinnistusüksuste nimed. Edasi: kinnistusüksuste nimesid, milleks on võõrapärased eesnimed, võib parandada, kui neil eesnimedel on eesti keelega kohanenud vasted, nagu Micheli (Mihkli), Hansu (Antsu), Jakobi (Jaagupi), Karla (Kaarli), Peteri (Peetri) jms.; muidugi võib soovikorral neid nimesid sootuks muuta tasuta muutmise korras. Parandada võib ka neid eesnimede kinnistusüksuste nimesid, mis ei vasta nende eesnimede üldtarvitatavale omastavale käände- le, nagu Peetre (Peetri), Kaarle (Kaarli), Pärtle (Pärtli), Hindreki (Hindreku), Andrekse (Andrese) jms. Siis: parandada võib ka neid erapoole- tuid või võõrapäraseid kinnistusüksuste nimesid, mis on eestipärastatavad vähese parandusega, nagu Leonti (Leondi), Lementi (Lee- mendi), Gado (Kado või Kadu), Rosma (Roos- ma), Sanka (Sanga) jms.

Peale ülal p. 1—3 toodud juhtumite kuu- luvad parandamisele Kohanimede Nõukogu eri- komisjoni vastava otsuse põhjal eestipärased kinnistusüksuste nimed, mis esinevad kinnis- tusraamatuis nimetavas käändes, andes neile omastavalise kuju, kusjuures erandina sel- lest üldreeglit võivad püsima jääda nimetava käände kujul Ingeri soomepärased kinnistus- üksuste nimed. Siinkohal tuleb tähendada, et parandamisele kuuluvad sama erikomisjoni ot- suse põhjal Ingeri soomepärased kinnistusük- suste nimed vastavalt eesti ortograafiale tä- hted „k“, „p“, „t“ ja „y“ osas, nagu Rahikke (Rahike), Haopata (Haopada), Aita (Aida), Seepinka (Seebinga), Pyyntö (Püündö) jms.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korralda- mise määruse § 6 järgi ei kuulu parandamisele kinnistusüksuste nimed:

1) mis esinevad murdelisel kujul;

2) milleks on liitsõnad, mille esiosa lõpul olev kahekordne kaashäälik on kirjutatud ühe- kordselt, juhtumil, kui säärase nime liitsõnaline tähendus on muutunud ebaselgeks;

3) milleks on maa-, saare-, soo- ja loo-lõpu- lised sõnad, kui need lõpud esinevad lühenda- tud kujul.

Kinnistusüksuste nimede muutmise ja paran- damise keelised juhendid selgitavad näidete varal üksikasjaliselt ka eeltoodud paragrahvi eeskirju. Seejuures tuleb vaid tähendada, et murdelisi nimesid võidakse soovikorral ka pa- randada, kuid võimalik ei ole parandada neid murdesõnalisi nimesid, millele tähenduslikult vastav kirjakeelne sõna on tüvelst erinev, näi- teks nime Kõivu asendada nimega Kase, nime Nõgla — nimega Nõela, nime Perve — nimega Kalda.

Kui tekib kahtlus, kas kinnistusüksuse nimi kuulub parandamisele või kas see on paranda- tav soovitud kujul, esitab kinnistusüksuse asu- koha linnapea, linna- või vallavanem nime pa- randamise küsimuse lahendamiseks Siseminis- teeriumile (Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse § 11).

Kõige eeltoodu juures peab aga silmas pi- dama, et seadus kõneleb vaid kinnistusraama- tuisse kantud, s. o. ametlikest kinnistusüksuste nimesed, mitte neist, mis omanikud neile on kuidagi annud väljaspool kinnistusraamatuid.

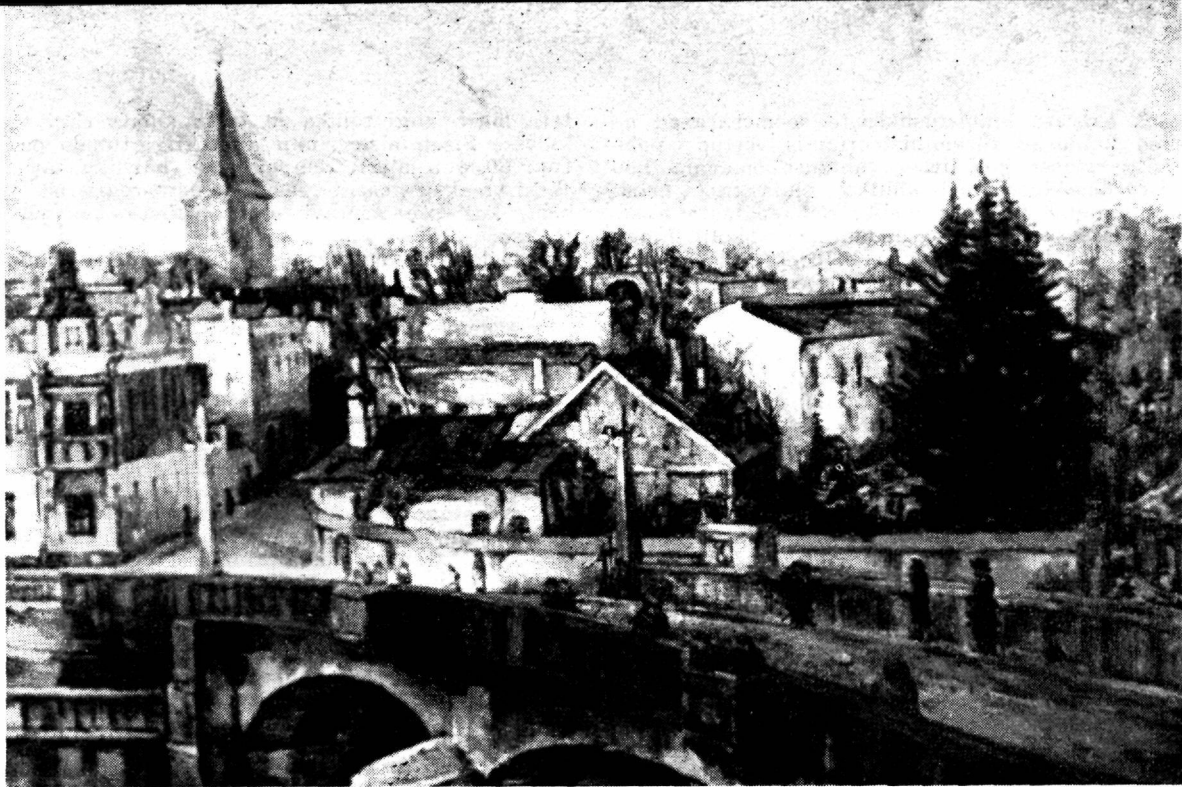
Kinnistusüksuste nimed, mis ei ole eestista- tud või parandatud kinnistusüksuse omaniku soo- viavaldusel kahe aasta kestel Koha- ja kinnis- tusüksuste nimede korraldamise seaduse jõus- tumisest arvates, s. o. 2. maini 1940, kuuluvad tähendatud seaduse § 8 põhjal sundeestistami- sele ja -parandamisele sama seaduse § 17—22 ettenähtud korras.

Sundeestistamine resp. -parandamine seisneb selles, et vastavad linna- ja maavalitsused teevad Siseministri poolt määrataval tähtajal kinnistusraamatute järgi kindlaks, missuguste kinnistusüksuste nimed kuuluvad eestistamisele resp. parandamisele ja — võimaluse korral — ära kuulates kinnistusüksuse omaniku arvamuse, koostavad sundeestistamisele resp. -paranda- misele kuuluvate kinnistusüksuste nimede nimes- tiku ühes uuesti määratavate nimede resp. paran- datud nimede äratähendamiseks. Need nimes- tikud saadetakse Siseministeeriumi kaudu Koha- nimede Nõukogule läbivaatamiseks, ning pärast seda otsustavad linna- ja maavalitsused mää- rata kinnistusüksusele vastavad eestipärased ni- med resp. olemasolevaid parandada. Määrata ei või seejuures nimesid, mis jällegi põhjustaksid muutmist, s. o. võõrapäraseid, halvakõlalisi või labasetähenduslikke eestipäraseid või sageli sama linna või valla piires esinevaid nimesid. Samuti ei või määrata ortograafiliselt vigaseid eestipäraseid nimesid.

Sundeestistamise juures on tähtis vaid kin- nistusüksuse nimi, mitte kinnistusüksuse oma- niku rahvus või kodakondsus.

Linna- ja maavalitsused ei nõua kinnistus- üksuste nimede sundeestistamisele või -paranda- misel teatise kinnistusraamatuid, vaid koosta- vad ise vastavad väljavõtted; need väljavõtted ei käi Ringkonnakohtu kinnistusameti kantselei- maksu seaduse (RT 1924, 67, 23) § 1 p. 8 ettenähtud kantseleimaksu alla.

Nagu tähendatud, kinnistusüksuse nime sundeestistamisel valib kinnistusüksusele uue ni-

Põlva maal „Vabadussild Tartus“, mille Tartu Politseiametnike Kogu omandas „Pallase“ kevadiselt näituselt oma kodu kaunistamiseks

me vastav linna- või maavalitsus, kusjuures vaid võimaluse korral kuulatakse ära kinnistusüksuse omaniku arvamus, mida linna- või maavalitsus pealegi ei ole kohustatud arvestama. Sarnase nimevaliku vaba võimaluse piiramises seisnebki sundeestistamise halbust kinnistusüksuse omaniku seisukohast, võrreldes vabatahtliku eestistamisega.

Kui sundeestistamise resp. -parandamise otsus on tehtud, teatatakse sellest kinnistusüksuse omanikule, tähendades, kellele ja mis aja kestel võib otsuse peale kaevata. Nimelt võib Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 18 põhjal kinnistusüksuse omanik ühe kuu kestel, arvates otsuse teadaandmise päevast, kaevata Siseministrile linna- või maavalitsuse otsuse peale, kusjuures kaebus kirjutatakse Siseministri nimele ja esitatakse linna- või maavalitsusele, kelle otsuse peale kaevatakse. Viimane saab kaebuse ühes asjasse puutuva materjaliga Siseministeeriumile 7 päeva kestel, lisandades kaebusele oma seletuse. Siseministri otsus on lõplik ja selle peale ei ole edasikaebust.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 19 p. 2 ja 3 põhjal võib Siseministrile sundeestistamise resp. -parandamise puhul kaevata: 1) kui linna- või maavalitsuse otsusega on sundeestistatud kinnistusüksuse säärane nimi, mis eestistamisele ei kuulu (eestipärane või eestistamisele mittekuuluv erapooletu nimi või nimi, mis omab positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt), või sundparandatud säärane nimi, mis parandamisele ei kuulu; 2) kui linna- või maavalitsuse otsusega on kinnistusüksusele antud nimi, mis ei vasta eesti õigekirjutuse eeskirjadele või Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 10 eeskirjadele (on antud võõrapärane või halva-

kõlaline resp. labasetähenduslik eestipärane või sama linna või valla piires sageli esinev eestipärane kinnistusüksuse nimi). Kaebuse aluseks sundeestistamise korral ei või kunagi olla üksnes asjaolu, et antud nimi ei vasta kinnistusüksuse omaniku soovile või maitsele.

Siseminister otsustab: 1) jätta kaebus tagajärjeta ning kinnitada linna- või maavalitsuse otsus, või 2) tühistada linna- või maavalitsuse otsus nime muutmise asjas, kui kinnistusüksuse nime muutmise vajadus ei ole põhjendatud, või 3) muuta kaevatud otsus ja määrata kinnistusüksusele eestipärane nimi oma äranägemisel, kui nime muutmise vajadus on põhjendatud, kuid linna- või maavalitsuse poolt määratud nimi ei ole küllalt kohane. Säärasel korral nime määramisel on Siseminister samuti seotud ülaltoodud Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 10 eeskirjadega. Siseministri otsus jõustub otsusele allakirjutamisega.

Nagu eelpool juba tähendatud, võidakse muutmata jätta nimed, mis omavad positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt. Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse § 9 põhjal loetakse seda positiivset tähtsust omavaiks kinnistusüksuste nimed:

1) mis on seotud Eesti üldise või kohaliku aja- või kultuuriloo seisukohalt hinnatava traditsiooniga;

2) milleks on Eesti üldises või kohalikus aja- või kultuuriloos tuntud või teenekate isikute perekonnanimed.

Kahtluse korral, kas nimi omab positiivset tähtsust, tuleb pöörduda Siseministeeriumi poole, mida soovitaksin teha igal juhul, kuna sarnaste küsimuste otsustamine kohal on sageli väga tülikas ja võib kujuneda erapoollikuks. Riigi lääne- ja põhjapoolses osas asuvate kinnistusüksuste rootsipärased ja riigi kirdepooles

osas asuvate kinnistusüksuste soomepärased nimed kuuluvad Siseministeeriumis võetud põhimõtte alusel positiivset tähtsust omavate kinnistusüksuste nimede hulka, mistõttu nende eestistamine pole sunduslik, soomepärase nimede suhtes on vaid parandamine üksikuid juhtumeid kohuslik, nagu juba eelpool on seletatud, ja seda seepärast, et vastasel korral jääb mulje, nagu oleks tegemist vigaselt kirjutatud eestipärase kinnistusüksuste nimedega.

Loodetavasti ei tule linna- ja maavalitsusil siiski palju tegelda kinnistusüksuste nimede sundeestistamisega ja -parandamisega, kuna võib arvata, et see eestistamine ja parandamine sünnib vähemalt valdavas enamuses vabatahtlikult.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus näeb ette kahte kinnistusüksuste nimede vabatahtlikult muutmise korda: tasuta ja tasulist korda. Tasuta korras muudetakse kuni 2. maini 1940 need kinnistusüksuste nimed, mis on võõrapärased resp. erapoolatud või millel on labane tähendus või halb kõla. Tasulise korra alla kuuluvad kõik kinnistusüksuste nimede muutmised teisil põhjusil (sama linna või valla piires on mitu samanimelist kinnistusüksust; kinnistusüksuse tegelikult tarvitusel olev eestipärane nimi erineb kinnistusraamatusse kantud eestipärasest nimest, kinnistusraamatusse kantud kinnistusüksuse eestipärane nimi koosneb kolmest või rohkemast sõnast; kinnistusüksusel on kinnistusraamatus kaks või rohkem eestipärasest nime; kinnistusüksuse nimi ühtub küla või valla nimega, mille piires see asub jms.).

Kinnistusüksuse nime muutmisel tasuta korras ei tule kinnistusüksuse omanikul kanda mingeid kulusid, välja arvatud omavalitsuste kantseleimaks seal, kus seda sarnaste muutmiste puhul võetakse.

Nagu tähendatud, kuuluvad tasuta korras muutmisele ka kinnistusüksuste eestipärased, kuid labase tähendusega või halva kõlaga nimed. Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse § 3 põhjal loetakse labast tähendust omavaiks või halvapäraseliks kinnistusüksuste nimed:

- 1) milleks on söimusõnad, halvaks pandavate elukutsete nimetused või halba omadust tähendavad sõnad;
- 2) milleks on otseselt halva tähendusega või keelepruugis halva tähenduse saanud tarbeksjade, esemete, loomade ja kehaosade nimetused;
- 3) mis on pilkelise või koomilise varjundiga.

Kui tekib kahtlus, kas soovitud kinnistusüksuse nimi on labase tähendusega või halva kõlaga, või kas muuta kavatsetav kinnistusüksuse eestipärane nimi on labase tähendusega või halva kõlaga, esitab kinnistusüksuse asukoha linna- või vallavanem kinnistusüksuse nime muutmise küsimuse lahendamiseks Siseministeeriumile (Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse § 11).

Tasuta korras muudetakse kõnesolevaid nimed vaid 2. maini 1940, pärast seda tähtaega kuuluvad nende nimede muutmised juba tasulise korra alla.

Tasulises korras muutmisel tuleb kinnistusüksuse omanikul tasuda: 10 krooni nimemuutmise kuludeks (mis igasuguste mahaarvamis-

teta läheb riigi tuluks ja tuleb kanda riigi tuludesse Siseministeeriumi alalt riigi tulude peatüki 20 § 5 alla), tempelmaksu hariliku tariifi järgi, maksu teatise eest kinnistusregistrist ja seal, kus see nõutav, omavalitsuste kantseleimaksu.

Seadus ütleb sõnaselgelt, missuguste kinnistusüksuste nimede muutmine käib tasuta ja missuguste nimede muutmine — tasulise korra alla, see tähendab seda, et otsustamine, missuguse korra alla viia üht või teist nimemuutmist, ei kuulu otsustaja kompetentsi. Kui aga kinnistusüksuse nimi, mille muutmine võib seaduse järgi toimuda vaid tasulises korras, on muudetud tasuta korras, on otsus seadusevastane, sest eeltingimused otsuse tegemiseks — tasude maksmine — pole täidetud, ja see otsus kuulub tühistamisele Administratiivmenetluse seaduse põhjal. Säärasel korral tuleb ühtlasi otsusetegijalt sisse nõuda kinnistusregistrist teatise väljaandmise kantseleimaks ja tempelmaks ühes trahviga Tempelmaksu seaduse (RT 1928, 45, 262) § 19 p. 3 põhjal. Muide võib ka kinnistusameti ülem keelduda sarnase seadusevastase otsuse põhjal kannete tegemisest kinnistusraamatusse. Notariaalseaduse § 352 p. 4 põhjal kinnistusameti ülem jälgib ka kinnistusüksuste nimede muutmise otsuste seaduspärasust ja teeb eitava otsuse, kui kinnistusüksuse nime muutmise otsus on silmanähtavalt seadusevastane, näidates seejuures sama seaduse § 354 põhjal eitava otsuse tegemise alused.

Kinnistusüksuse nime vabatahtlikult muutmise otsustajaks on kinnistusüksuse asukoha linna- või vallavanem. Sooviavaldusega peab säärasel korral esinema kinnistusüksuse omanik. Kui kinnistusüksusel on mitu omanikku, peavad sooviavaldusele alla kirjutama kõik kaasomanikud (BES § 929). Kui mõni kaasomanik ei saa sooviavaldusele alla kirjutada põhjusel, et tema elukoht on teadmata, siis tuleb lasta kohtu poolt kuulutada ta teadmata äraolijaks ning varale määrata kohtu poolt hooldaja (Ts. Kp. S. § 1940 — 1946). Viimane kirjutab sooviavaldusele alla kaasomaniku asemel. Seaduslikus korras määratud hooldajail ja eestkostjail ei ole vaja vaeslastekohtu eriluba kinnistusüksuse nime muutmiseks. Kinnistusüksuse nime muutmise sooviavalduse esitamiseks voliniku kaudu ei ole nõutav erivolituse andmine, kui on antud üldvolitus.

Linna- või linnavanema eitava otsuse peale kinnistusüksuse nime muutmise asjas võidakse kaevata Siseministrile ühe kuu kestel, arvates otsuse teadaandmise päevast. Samadel alustel ja samal tähtajal võidakse kaevata vallavanema otsuse peale maavalitsusele. Siseministri ja maavalitsuse otsused on lõplikud ja nende peale ei ole edasikaebust.

Kui esitatakse kaebus kinnistusüksuse võõrapärase, labasetähendusliku või halvapäraselise nime muutmise puhul, on kaebus tempelmaksuvaba Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 13 teise lõike põhjal, muil juhtumel kuulub kaebus tempelmaksustamisele üldisil aluseil.

Kaebus kirjutatakse vastavalt Siseministri või maavalitsuse nimele ja esitatakse linna- või vallavanemale, kelle otsuse peale kaevatakse. Viimane saadab kaebuse ühes asjasse puutuva materjaliga vastavalt Siseministeeriumile või maavalitsusele seitsme päeva jooksul, lisandades kaebusele oma seletuse.

Eksterritoriaalsuse õigus

Riikidevaheline läbikäimine toimub tavaliselt riigi esindajate kaudu. Iga riik on õigustatud läkitama teise riiki oma volinikke, kes kohal kaitsevad neid nimetanud riigi ja viimase kodanike huve.

Et tagajärjekalt teostada neile määratud ülesandeid, evivad need esindajad mõnesuguseid erilisi õigusi, mis täevad neid sõltumatuks nende asukohariigi võimudest ja seavad neid eelistatud seisundisse. Need eesõigused tugevad rahvusvahelise õiguse normidele ja esinevad eraldina, sõltumatult siseseadusist. Nad on üks osa rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetest, mis on Eestis kehtivusel Põhiseaduse § 4 alusel. Ka rahvusvahelisis lepinguis, mis Eesti poolt on sõlmitud, on leidnud tunnustamist nende põhimõtete üldsunduslik kehtivus. Nii Eesti Vabariigi ja Mehhiko Ühendriikide Vabariigi vahelise sõpruslepingu artikkel II eeldab, et

Linnapea, linna- või vallavanema jaatavad otsused jõustuvad nende allakirjutamisega. Linnapea, linna- või vallavanema eitavad otsused jõustuvad ühe kuu möödumisel, arvates otsuse teadaandmise päevast, kui ei ole esitatud edasikaebust. Siseministri või maavalitsuse otsused, mis on tehtud edasikaebuse puhul, jõustuvad nende otsuste allakirjutamisega.

Lõppeks veel mõni sõna taandumisest. Linnaseaduse (RT 1938, 43, 404) § 68, 79 ja 91 põhjal peab linnapea või linnavanem taanduma sama seaduse § 55 ettenähtud juhtumel § 54 esimeses lõikes loetletud põhjusil, s. o. tema ei või muide otsustada kinnistusüksuse nime muutmist: 1) kui ta ise, ta abikaasa, sugulane ülenevas või alanevas joones või sugulane küljoones kuni neljanda astmeni või hõimlane kuni teise astmeni on kinnistusüksuse omanikuks või kaasomanikuks; 2) kui otsus puutub tema eestkostmisel või hooldamisel olevaisse isikuisse või tema kasulapsisse või kasuvanemaisse; 3) kui ta oli või on asjaosalise seaduslik esindaja või volinik; 4) kui tema isiklikult või mõni p. 1 ja 2 tähendatud isikuist või tema volitaja on huvitatud otsusest. Pealinnas ja esimese astme linnades linnapea taandumise korral teeb otsuse abilinnapea või linnapea asetäitja, teise astme linnades — linnapea asetäitja, kui ka viimased peavad taanduma — mõni linnanõunik, kes ei pea taanduma. Kolmanda astme linnades linnapea või linnavanema taandumise korral teeb otsuse abilinnapea või abilinnavanem, kui ka viimased peavad taanduma, esitab linnapea soovivalduse otsustamiseks Siseministeeriumile, linnavanem — maavanemale.

Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 65 põhjal peab vallavanem taanduma kinnistusüksuse nime muutmisest sama seaduse § 45 esimeses lõikes loetletud põhjusil, mis on täpselt samad nagu ülaltoodud Linnaseaduse § 54 esimeses lõikes ettenähtud põhjused. Vallavanema taandumise korral teeb otsuse vallavanema abi, kui ka viimane peab taanduma, esitab vallavanem soovivalduse otsustamiseks maavanemale.

kõrged lepinguosalisel nõustuvad looma mõlema riigi vahel diplomaatilisi ning konsulaarsuhteid vastavalt rahvusvahelise õiguse põhimõttele. Nad lepivad kokku, et kummagi diplomaatilised ja konsulaaresindajad saavad vastastikkuse alusel teise riigi territooriumil käitluse osaliseks, mis kindlustatud rahvusvahelise üldise avaliku õiguse üldiste põhimõtete, ning et nad kasutavad nende asukoha maal õigusi, eesõigusi, immuniteete ja erandeid, mis on lubatud enamsoodustatud maa diplomaatilisele ja konsulaaresindajale. Samasisulisi norme sisaldavad ka paljud teised Eesti Vabariigi poolt sõlmitud kokkulepped, eriti sõpruslepingud.

Ajalooliselt leiavad need eesõigused põhjendust isikliku esinduse põhimõttest, Saadik oli endisil aegadel esijoones teise riigipea isiklik esindaja, esinedes sageli ta asetäitjana. Kuna riigipea tunnustati täiesti sõltumatust teistest võimudest, allus ju tema isevalitsejana ainult oma tahtele, pidid ka tema esindajad olema täiesti sõltumatud kohalikest võimudest. On korduvalt esitatud väiteid nende eesõiguste kaotamiseks, arvestades muutunud olukordi. Kuid tarve saata oma esindajad välismaale, sisaldab riigi ülemvõimu osalist üleviimist vastastikkusel kokkuleppel teise riigi territooriumi. See vastastikkus sunnib vastuvõtjat riiki loobuma nende isikute suhtes oma ülemvõimust. Teiste sõnadega, asukoha riik peab kindlustama välisesindajale selle määra iseseisvust, mis vastab iseseisva riigi seisundile. Eesõigused ei evi mitte ainult mõtet kindlustada rippumatust ametitegevuses. Need sisaldavad ka austust teise samavõrdse rahvusvahelise subjekti vastu, need kindlustavad esitatava riigi prestiiži ja auväärust. Välisriikide esindajale osutatud eesõigused on ühtlasi ka oma riigi prestiiži ülendamine ning annavad alust välisriikides esitada nõudeid ka selle austamiseks. Neil asjaoludel on eesõiguste olemasolu leidnud praktiliselt üldist pooldamist ja ei ole ette näha nende kaotamist.

Õigused ja eesõigused ei ole ühtlased kõigile esindajale, vaid need olenevad viimase õiguslikust seisundist teda nimetanud riigi õiguse kohaselt. Riikidel ja välisesindusis on tööl käesoleval ajajärgul kaks liiki esindajaid: diplomaatilised ja konsulaaresindajad. Pealeselle kuulub esinduse koosseisu veel tehniline ametkond ja teenijaskond.

Ainult kaks esimest liiki ametnikke, diplomaatilised ja konsulaaresindajad, kelle ülesanne on otsene läbikäimine nende asukoha riigi võimudega ja neid määranud riigi ja selle kodanike huvide kaitse, omavad soodustatud olukorra. Tehniline ametkond ja teenijaskond, arvestamata mõnd vähemat soodustust või kergetust, mis peab otseselt olema märgitud seadusis, näiteks vabastamine välismaalasilis nõutavast tööloast või sunduslikust registreerimisest politseis, ei oma tavaliselt mingit eesõigust või soodustust, võrreldes harilike välismaalastega.

Isikute ring, keda käesolevas küsimuses mõistetakse tavaliselt diplomaatilise esindaja all,

on laiem kui mõistetakse tavaliselt sõna „esindaja“ all. Nende alla kuuluvad tavaliselt:

1) võõra riigi pea. Nimetatu peab viibima säärasena teise riigi territooriumil, viimase võimude loaga. Eraviisiline, nn. inkognito viibimine kohustab küll asukoha riigi võime korraldama isiku kaitset ja täielikku puutumust, kuid ei anna mingit alust riigipeale eriliste õiguste nautimiseks. Seejuures on vaikivaks eelduseks, et need riigid on vastastikku teineteist tunnustanud ega viibi sõjavahekorras.

2) Välisriigi diplomaatilised esindajad kitsamas mõttes. Rahvusvahelisel on välja kujunenud esindajate liigid, kes kuuluvad diplomaatilisse koosseisu ja kasutavad eesõigusi. Kohalviibijad harilikult registreeritakse Välisministeeriumis, ning tutvudes seal peetava nimestikuga, võib kindlaks määrata isiku kuuluvuse.

Soovib mõni riik laiendada nende esindajate arvu või nende õiguste ulatust, siis peab tema sõlmima erilise kokkuleppe, mille alusel asukoha riik nõustub andma eesõigusi isikuile ka väljaspool esinduse tavalist koosseisu. Eestis säärasena erilise lepingu alusel õiguste kasutajatena esinevad NSVL kaubanduslik esindaja ja tema abi, kes Eesti Vabariigi ja NSVL vahelise kaubanduslepingu alusel kuuluvad viimaks mainitud riigi saatkonna diplomaatilisse koosseisu ja kasutavad kõiki õigusi ja eesõigusi, mis on tunnustatud diplomaatilisse koosseisu kuuluvaile isikuile.

Õigused ja eesõigused laienevad tavaliselt ainult neile diplomaatilistele esindajatele, kes on akrediteeritud asukoha riigis. Teistes maades akrediteeritud esindajatele rakendatavad õigused ja eesõigused peavad erilisel esinema siseseadusis. Nende suhtes ei ole kehtivusel üldist soodustavat normi. Erandina esinevad need esindajad, kes läbivad maa sõidul oma ametikohale. Sellisel juhtumil koheldakse neid ametikohuste täitmisel olijatena. Tegelikult aga vastastikuse viisakuse alusel tavaliselt laiendatakse esindajatele võimaldatud õigusi kõigile diplomaatilisse koosseisu kuuluvaile isikuile, vaatamata ametikohale.

Eesti seadusis esineb säärase normina Tolliseadustiku § 176, kus on otseselt ette nähtud, et see on käsitatav ka teistes maades akrediteeritud esindajate suhtes.

3) Eelpoolnimetatud isikute perekonnaliikmed. Perekonnaliikmete all mõistetakse tavaliselt abikaasat ja alaealisi lapsi. Kuid viisakuse alusel on mõnikord suurendatud seda isikute ringi. Arvesse tuleb võtta esindajat nimetanud riigi seadusi, eriti norme passide alal. Kõiki isikuid, kes elavad esindaja juures diplomaatilise passiga tema perekonnaliikmeina, tuleb arvata seda liiki isikuiks.

Eesti Isikutöestamise ja liikumise seaduse artikkel 19 p. 12 näeb ette säärase eriliste isikutena täisealisi vallalisi tütreid.

Konsuleile ei ole üldnormina laiendatud diplomaatilistele esindajatele võimaldatud eesõigused ja soodustused. Nad on välisriigi esindajad majanduslikes küsimusis, kaubanduse, tööstuse ja laevanduse alal. Nende õigusliku iseloomu ja kehtivate eesõiguste kohta riigid tavaliselt sõlmivad konsulaarkonventsioone, kus konsuleile ettenähtud eesõigused on täpselt piiritletud. Muis konventsioones käsitlemata küsimusis alluvad nad täielikult asukoha riigi seadusile. Ka

Riigikohus on asunud selles küsimuses samale seisukohale.

Eesõigused, mis konsuleile võimaldatakse lepingute või seaduste alusel, on isiklikud ja ei laiene tema perekonnaliikmeile. Viimased esinevad asukoha riigis tavaliste välismaalasena.

Aukonsulid, keda nimetatakse tavaliselt asukoha kodanike hulgast, on veel enam kitsendatud oma eesõigusi. Neile antud soodustused piirduvad ainult nende ametialaste toimingutega. Nad ei evi mingeid isiklikke soodustusi.

*

Diplomaatilise eesõigusena esineb esijoones isiklik puutumatus. Diplomaatiline esindaja on välisriigi suveräänse võimu esildus ja omab selle tagajärjel õigust nõuda isiklikku ja riigi puutumust. Tema vastu sihitud teotamised või haavamised loetakse sihituiks otseselt võõra riigi vastu. Sel alusel on kõigi riikide seadused üles võtnud erinormi, millega nende isikute vastu toimitud kuriteod loetakse kvalifitseerituiks ja kaasutavad rängema karistuse.

Eesti Kriminaalseadustik asub samal seisukohal ja püstitab oma § 108 kõrgendatud karistumäära iga süüdlase kohta, kes on pannud toime § 494 ettenähtud isikliku haavamise välisriigi riigipea, saadiku või volitatud asjaajaja teotamises; eriti kõrgendatud määr on ette nähtud teotamisel KrS § 498 ettenähtud laiendamiseks.

Teise riigi ametiasutisena on esindajal vaba ja takistamatu läbikäimise õigus teda nimetanud riigi võimudega, missugune seisukoht eeldab ka täieikku kirjavahetuse vabadust esindajat nimetanud valitsusega, kas eriliste saadetiste ja isikliku posti kaudu või kohalike asutiste vahendusel. Kuid kõrvaldamatuks eeltin-gimuseks on seejuures nõue, et kirjad ja pakid peavad kandma diplomaatilise esinduse pitsereid.

Eestis on need põhimõtted leidnud rakendust üldise posti saladuse hoidmise kohustusena, mis keelab avamast ükskõik missugust kirjavahetust ja eriti Tolliseadustiku § 177, mille põhjal kõik saadetised, mis tulevad välismailt välisriikide välisministeeriumide või diplomaatiliste esinduste ametlike pitsereid või plommide all välisriikide diplomaatilistele esindajatele või esindusile Eestis, lastakse läbi takistamatult ja revideerimata.

Ametikohuste täitmine nõuab ka vaba ja kontrollita tegevust. Sõltumatus pole mõeldav, kui esindaja oma ametis või ametiruumes oleks olev asukoha riigi võimudest, sest kahe riigi haldusvõimude huvid on sageli vastamisi. Neil põhjusil on asukoha riigi kõigil ametivõimudel keelatud sisse tungimast esinduse ja esindajate kasutada olevasse ruumesse ning tutvumine ametliku asjaajamisega.

Esinduse ametiruumide puutumatus on seda põhjendatum, et esindus esineb välisriigi ametiasutisena. Sellisena ei allu tema muile administratiiv- või teistele riigivõimudele kui omadele ja keegi teine ei tohi seal korraldada ülevaatusi, läbiotsimisi ega teisi sellesisulisi toiminguid, mis võiksid häirida ametiasutise normaalset tegevust.

Esindaja isiklik puutumatus on tihedalt seotud tema elutarvetega ja katab ka tema kasutada olevaid eluruume. Oma isikliku kohalviibimisega annab tema puutumatus iseloomu ka

25. aprillil s. a. jõudis Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner tagasi külaskäigult Poolast. Pildil näeme Ülemjuhatajat Balti jaama saabumisel aukompaniist möödumas

eluruumele. Neil aluseil ei saa politsei ega teised ametivõimud esineda mingisuguste toimingutega neis ruumes ka teiste isikute vastu, kes isiklikult ei oma diplomaatilisi eesõigusi; diplomaatilise esindaja eesõigus teeb võimatuks neis ruumes midagi ette võtmast. See isiklik üleolek ulatub mõnikord ka väljaspool ametija eluruume, kui esindaja toimib oma ametiülesandeis või ametiisikuna ja administratiivne toiming häiriks tema isiklikku puutumatus. Säärasena ei saa näiteks pöörata mingi toiminguga esindaja auto või autojuhi vastu, kui see sõidab koos esindajaga, sest autojuhi arest või muu toiming tema suhtes teeb otseselt takistusi esindaja liiklemisele. Eriliselt peab silmas pidama, et väljaspool esindusruume need eesõigused omavad jõe ainult esindaja isiklikul juuresolekul. Seetõttu autojuht, kui tema isiklikult ei oma eesõigustatud seisukohta, kuigi sõidab esindaja või esinduse autoga, ei oma eriseisundit ja allub täielikult kõigile sõidukoha seadusile, ka administratiivvõimudele ning viimased võivad tema vastu võtta ette kõik toimingud. Esindaja juuresolek kuidagi ei laienda aga neid isiklike puutumatusõigusi isikuile, kellede tegevus on sõltumatu esindaja isikust. Nii esindajaga kaasistujad avalikus kohas või kaasjalutamise avalikel teedel ja parkides, samuti viibimine ühiseis eraruumes ei anna kõrvalisile isikuile mingit eesõigust. Eesõigused isikliku puutumatus asjus piirduvad sääraseil korral ainult esindaja isikuga.

Esindaja ja esindusruumide puutumatus ei kõrvalda nende kohta riigi territoriaalset ülemvõimu, vaid seab üles ainult erilised vormitõendid. Kõik süüteod, mis on korda saadetud esinduse ruumes isikute poolt, kes alluvad kohalikele seadusile, pole kõrvaldatavad kohalikust alluvusest ja isiku viibimine neis ruumes pole aluseks tema allutamiseks välisriigi kohtuile.

Keskajal loeti saatkonna ruumid teise riigi territooriumiks ja iga isikut, kes suutis põgeneda sinna, loeti pääsenuks. See mõiste on kadunud ja esinduse juht on kohustatud välja andma sinna põgenenud kurjategija. Politsei peab aga esitama sellekohase nõude Välisministeeriumi kaudu, ilma et tema tungiks esinduse ruumesse. Ainuke asi, mida tema võib korraldada, on valve ülesseadmine esinduse hoone ümber kurjategija põgenemise vältimiseks.

Ruumide puutumatus katab ka neid isikuid, kes muidu ei kasuta eesõigusi; seda vähemalt selles osas, milles ilmneb administratiivmenetlus. Seetõttu nende suhtes ei saa ette võtta administratiivtoiminguid; kuid nende lahkumisel sealt piirkonnast kaotavad nad selle puutumatus ja alluvad täielikult nende asukoha või viibimispaiga seadusile.

Isiklik puutumatus ei eelda aga isiku mitteallumist üldise julgeoleku ja heakorra määrusile. Neid peavad arvestama kõik isikud. Juhumeil, kus läbisõit on keelatud, kas üldse või

Karistussüsteemide ajaloolisest kujunemisest kuni 1596. a.

Rahvaste noorusajajärk ei tunne avalikõiguslikku karistamist, sest tol ajal puudus veel riiklik side, mis oleks ühendanud üksikisikuid. Nende õiguslik seisund oleneb nende kuuluvusest sugukonda, kus perekonnapeal ja sugukonnavanemal olid kaugeleulatuvad õigused. Karistamine tõi kaasa halbu tagajärgi mitte ainult karistatule, vaid ka tema lähemale omakseile. Karistustena esines tol ajal: kahjutasumaksimine (compositio), kehallsed karistused kuni surmanuhtluseni ja sugukonnast väljaheitmine. Viimasega karistatud isik pidi lahkuma sugukonna maa-alalt, kaotas sugukonna kaitse väliste vaenlaste vastu ja kõik õigused, mis olid ette nähtud ühele sugukonna liikmele. Karistatu kuulutati lindpriiks. Kinnipidamiskaristusi tol ajal veel ei tuntud.

teatavas suunas, kõigile sõidukeile, kus peatumine või parkimine on keelatud, kus peab silmas pidama tervishoiulisi või muid sarnaseid määrusi, nimetatud isikute kohustused on samavõrdsed tavaliste kodanike omadega. Eksituste puhul tuleb arvestada vahekordade erakorralisust. Riigivõimud, kes valvavad määruste täitmise järele, esitavad nende riigi rahvusvahelist vusakust; tähelepanu juhtimisel juhtunud eksitusele, peavad nad vastavalt käitlema välisesindaja suhtes, kes esindab võorast riiki ja selle võimu. On aga eksitus juhtunud, tuleb tagajärgede suhtes silmas pidada, kas määruse rikkumine leidis juba aset või toimus ainult katse selleks.

Viimasel juhtumil võim, kelle ülesandeks on määruse või korralduse täitmise järelevalve, võib ja on kohustatud vahele astuma ja takistama määruse rikkumise toimepanemist. Kui mõnest tänavast on läbisõit keelatud, siis katse juures võib politseiametnik esineda ametikohusetäitjana ja juhtida sõiduk teed mööda, paludes määruse rikkumist mitte toime panna.

On aga rikkumine toimunud, näiteks sõiduk on pargitud keelatud kohal, siis on järelevalveametnik kohustatud alustama juurdlust ja koostama protokoll. Kuid tema ei saa toime panna ülekuulamisi ja muid täitetoimetusi isiku suhtes; protokoll, mis fikseerib juhtumit, tuleb esitada Välisministeeriumile, kelle ülesandeks on asja lõplik korraldamine.

Kui mittealluv kriminaalsele või administratiivsele karistusele, tuleb säärase isiku kohta toimepandud juurdlus tunnustada lõpetatuks toimiku esitamiseiga Välisministeeriumile. Järelduste tegemine kuulub juba viimase kompetentsi.

Teiseks suuremaks eesõiguseks on mitteallumine kohalikele kohtuile. Vabastus ulatub niihästi kriminaal- kui ka tsiviilkohtuile.

(Järgneb.)

Aegamööda üksikud sugukonnad liitusid, tugevamad alistasid nõrgemaid ja nii tekkisid suuremad ühiskondlikud üksused ühes vastavate võimukandjatega ühes kohas varem, teises kohas hiljem, moodustades koondise, mida on võimalik mahu- tuda riigi mõiste alla. On loomulik, et suuremas ühiskonnas suurenes kuritegevus ja kurjategijate arv, arenes täielikumalt välja mõiste, mis on keelatud ja mis on lubatud, ja tekkis juurde karistamisviise. Nii arenesid kehallsed karistused väga mitmesse alaliiki, tekkis juurde maalt väljasaatmine (oli olemas territoorium kindlate piiridega) ja kinnipidamine selleks määratud ruumes, s. t. midagi vangla taolist.

Vaatleme, millised olid vana-aja vanglad ja mida need taotlesid. Vangistuskaristust kui niisugust vana-aeg ei tunnud. Kinnipidamisruume kasutati süüteo kahtlustatavate, ohtliku elemendi ja süüdimõistetute kinnipidamiseks kuni otsuse täitmiseni. Praktiseeriti ka nn. võlavangistust.

Kinnipidamisruumidena esinesid koopad, maaalused keldrid, kambrid, tornid ja linnade väravad. Vana-Babüloonia linnaväravad moodustasid enesest suuremalt osalt kinnipidamisruume. perslasil oli kinnipidamisruumiks nn. lethe, kus hoiti kinni surmamõistetuid. Egiptlaste tähtsaim vangla asus Memphise kindluses, kus Joosep kinni hoiti, juutidel olid maasse kaevatud koopad (võib-olla ka looduslikud), kus Jeremias ja apostel Paulus kinni peeti pikemat aega. Kreeklasil olid kaljusse raiutud vangikambrid (peamiselt saartel), kus Sokrates oma vangipõlve mööda pidi saatma. Vanade roomlaste vanglatest tunneme Tullianumi, kus numiidlaste kuningas Jugurta suri näljasurma — see kinnipidamisruum asetses 12 jalga maa all. On teada veel teisigi vanade roomlaste kinnipidamisruume.

Peale riiklike oli olemas veel eraisikuile kuuluvaid vangimaju, kus võlausaldajad võisid oma võlgnikke kinni pidada niikaua kui see neile meeldis ja nii nagu nad selle sobiva leidsid olevat. Peale nende olid olemas veel orjade kinnipidamiseks määratud vangikambrid (ergastulum).

Keisrite ajastul tekkis juurde uus karistamis- instituut, mis seisnes selles, et karistatuid saadeti riiklikele avalikele töödele (opus publicum) — peamiselt riiklikesse veskitesse ja mäetöödele (damnatio ad metallum).

On arusaadav, et tolle aja vangikambrid olid väga ebatervishoiulised, vangid sageli kettides, piinatud, pekstud ja näljased.

Keskajal peeti kurjategijaid kinni peamiselt linna keldreis ja tornes. Iseloomustav on Karl Krohne kirjeldus Nürnbergi raekoja all olevast vanglast: koosnev 12 kambrist, igauks neist kaks meetrit pikk, kõrge ja lai, ainuke valgus, mis kambrisse pääses, oli see, mis valvuri ukse avades sisse tungis; kambris oli raske puust nari, madala puust pealusega ja mõned neist olid varustatud abinõudega, mis võimaldasid käsi ja jalgu kinni siduda; nari keskel oli ümmargune auk ja augu all nõu väljateede jaoks.

Mõnedes vangla kambreis olid istmed ka seinasse müüritud.

Levinud karistusena esines keskajal nn. galeerikaristus, mis seisnes selles, et karistatud saadeti laevale ja aheldati pinkide külge, kus nad pidid aerutama. Ööbimiskohaks oli neil sama pingialune. Hiljem, kui sõudelaevad asendati purjelaevadega, kasutati neid galeerilaevu karistuste täitmiseks sadamalinnades. Eriti palju oli selliseid ujuvaid vanglaid prantslasil ja neid nimetati „bagni“. Bagni karistus määrati raskete kuritööde eest — see oli sunnitöö ja karistusalusel rakendati kõige raskematele töödele. Neile karistusale olid raudpomm aheldatud jalgade külge, või nad olid ühendatud ahelatega kahekaupa — nii nagu seda töö lubas. Umbes samane karistamisviis esines ka inglaste juures.

Sunnitöökaristus oli levinud ka saksa riikides, kandes seal rooma opus publicumi iseloomu. Karistusalusel pidid ehitama kindlusi ja tegema teisi avalikke töid.

Rööbiti avalike karistustega esines ka erakaristatusõigus. Suure muudatuse sellesse tõi Karl V mõjualuseis maades a. 1532 ilmunud kohtute korraldus ja seadustekogu Carolina. Sellega sai karistamise õigus ainuüksi riigi asjaks. Kuigi Carolina omas tähendatud mõttes suurt tähtsust, jättis ta siiski palju soovida ja seda just seepärast, et tal oli väga barbaarne iseloom. Nii tunti kehalisest karistusest: sõrme maharaiumist, silma väljatorkamist, pimedaks tegemist, kurdi tegemist, nina lõikamist j. t. Surmanuhtlus esines kõigis mõeldavais vormes, nii esines surmamine tuleriidal, mõõgaga pea otsast raiumine, neljaks raiumine, tuliste oradega surnuks torkamine, rattale tõmbamine, poomine, uputamine, elavalt mahamatmine j. m. Esines ka eluaegne vangistus, kuid see polnud oma iseloomult muud kui aeglane surmamine.

Nii näeme, et keskaegsed vangistusolud olid väga rasked ja ebahumaansed karistatule. Vange hoiti kinni maa-aluseis ruumes ja tornes pimedas, õhuvahetuseta, vaevatud näljast, külmast, mustusest, niiskusest, putukaist, sageli kettides ja väljakannatamatus õhus. Neis ruumes kinni peetud ei saadetud töödele, ei eraldatud üksteisest vanuse, kuritegelikkuse ega isegi soo järele. Kuigi vangis-

Konstaablite puhkeajast

On üldine tõsiasi, et töö produktiivsust tõstatab töötaja vaimne ja füüsiline erksus. Seda saavutatakse puhkeaja ja vaheldusega. Puhkeajaks tavalisel töötajal, ükskõik missugusel tööalal, on pühapäev. Tööala, kus puhke- ega pühapäeva üldse ei esine, on konstaabli tööala. Tavalise jooksva töö kõrval on pühapäev kõiksuguste pidustuste ja lõbusustega just see päev, millal konstaabel seda enam on tegevuses korrapidajana.

Politse'i kõrgem juhtkond omab tavalise pühapäeva-puhkepäeva, muidugi erakordsete eranditega. Kordnikkonna tööaeg reguleeriti alles hiljuti. Pühapäevade arvu ulatuses, peale regulaarse puhkuse, on puhkepäevi võimaldatud ka teistele riigiteenijatele, kes alaliselt on oma ülesannete täitmisel. Näiteks raudteelastele puhkepäevade võimaldamiseks on loodud erireserv, kust ametnikke läheta- takse kohtadele puhkeaja andmiseks alaliselt teenistuses olijatele. Seejuures see reserv on küllalt suurearvulise ametkonnaga ja kulukas.

Ka konstaablitele on võimalus soetada pühapäevade arvel puhkepäevi, ja seda ühegi lisakuluta riigikassale. Võiks leida mooduse, et iga konstaabel nädalas saaks vaba päeva, mille võiks kasutada oma äranägemisel. Sel juhul puhkeajaga kasutava ametniku ülesandeid täidaks tema naaber, kes tavaliselt täidab ka regulaarsel puhkeajal viibiva ametniku ülesandeid. Ei ole karta, et puhkepäeva kasutamiseks erilisel töörohkel ajal, sest puhkeaja kasutamine on vastastikune. See võimalus soetab ka konstaablile pühapäeva tunde, kuna senini konstaabel alaliselt on seotud oma ametikohaga.

Praegusel liiklemisajastul puhkepäeva kasutamine võiks olla väga ratsionaalne. Suurem hulk ametnikke asub ikkagi elukeskuste läheduses, kus korraldatakse teatrietendusi ja muid kultuurilisi üritusi, kus ka konstaabel alaliselt eluga oleks kontaktis, mis tööle sugugi kahjuks ei tule.

Võidakse ju öelda, et ametikohast lahkumiseks on praegugi võimalusi lühemaks ajaks. Kuid see on korraldamata ja igas prefektuuris valitseb ses suhtes eri kord. Mõnes prefektuuris on lühiajalise ametikohast lahkumise loa andmise jätnud enesele prefekt, ja et mitte kõrgemaid juhte tülitada, seda võimalust ei taheta kasutada.

See on mõtte üldine sisu, kuna tehniline teostamine jäägu kõrgemate juhtide korraldada.

tusolud olid kohutavad ja karistused kehaliste vi- gastuste ning surmamisviiside näol veelgi kohuta- vamad, kuigi Nürnbergi timukas ajavahemikul 1501—1525 hävitas 1160 inimelu ja Henry VIII ajal Inglismaal poodi 7200 inimest, ei jõutud kuri- tegevust sugugi pidurdada.

Ei tõusnud mitte ainult raskete kuritööde arv, vaid ka kergemate süütegude arv, nagu pettused, kelmused, vargused. Kerjamise vastu ei suudetud hoopiski leida mõjuvaid vahendeid. Seega muutus karistamissüsteemi muutmine ja täiendamine pa- ratamatuks.

Seega esines keskaegsete karistuste eesmärgina kurjategija kahjutukstegemine ja tema kui ka

Psühhotehniliste katsete korraldamisest **AUTOJUHTIDELE**

Prantsuse arstiteaduslikus ajakirjanduses on alanud äge sõjakäik autojuhtide vastu. Sõjakäigu eesmärk on: nõuda autojuhtidelt valjumat arstlikku kontrolli juhtimislubade andmisel. Aktsiooni algatajaks on dr. Halan, kes esines sellekohase pikema ettekandega „sportliku meditsiini“ kongressil, mis peeti viimase rahvusvahelise näituse ajal Pariisis.

Mis põhjustab autoõnnetusi?

Dr. Halan juhtis tähelepanu sellele, et igast sajast õnnetusjuhtumist, mis seoses autoliikluse-

ühiskonna hirmutamise. Nagu nägime, polnud see põhimõte õige, sest kuritegevusele ei saadud piiri panna ja see levis üha enam.

Hakkas maad võtma arusaamine, et kuriteo sooritanud isikut tuleb kasvatada, parandada ja tagasi võita ühiskonnale korraliku kodanikuna. See on praegusaja kinnipidamiskaristuste põhimõte — kuidas see arenes, sellest edaspidi.

ga, leiab vaid 5 protsenti aset „esemete“ süü läbi, nagu halb tee, signaalide puudumine, valveta ülesõidukohad, masina rike, kuna 95 juhtumil süü langeb inimesile, kusjuures 70 juhtumil sajast on süüdi autojuhid, 25 juhtumil — jalakäijad, hobusõidukite juhid, loomad jne.

Autokonstruktorite püüdeks on lasta turule masinaid, millede juhtimine ei tohiks valmistada mingeid raskusi, nii et — pilllikult öeldes — „iga laps võiks juhtida autot“.

Koos sellega kasvab järjest ka masinate võimsus ja kiirus, mis loob kiusatuse lubamatu kiirusega sõitmisele. Nagu kinnitab statistika, leiab rõhuv enamus õnnetusjuhtumeid aset just üle 60-kilomeetrilise tunni kiiruse juures. Ohutuks, muidugi relatiivselt, võib tunnustada vaid 40-km tunni kiiruse, kuid milline automobilist nõustub sõitma selle kiirusega?

Nii viib siis autotehnika edu järjest kasvavale autode arvu suurenemisele ning keskmiste kiiruste kasvamisele. See tõik esitab suuremaid nõudeid ka „elavale materjalile“, s. t. autojuhtidele.

Allkonstaableile korraldati Tallinnas teadmiste täiendamiseks kursus. Ülal näeme kursuslasi rivitunnis

Politseikomissaridele korraldati KÕ kursus. Pildil näeme kursusest osavõtjaid teoreetilises õppetunnis

Peab tunnistama, et see elav materjal on läbi ja läbi selline, et kujutab enesest tõsist ohtu nii enesele kui ka teistele.

Ettevaatamatu sõidu vastu võib võidelda karistusnormide suurendamisega, kuid võrratult suurema protsendi kui kergemeelsed autojuhid moodustavad need, kes pole orgaaniliselt üldse kõlvulised juhtima sõidukit.

Arvestades seda asjaolu, seadus nõuab, et igaüks, kes soovib autot juhtida, peab peale erieksami masinajuhtimises ennast ka arstlikult laskma läbi vaadata. See viimane nõue on dr. Halani ja tema poolehoidjate arvates korraldatud ebarahuldavalt.

Tulevane automobilist valib ise enesele arsti. Kuid viimane piirdub vaid pealiskaudse vaatlusega, andes sellele vähe tähtsust. Ja kui inimene pole just pime, kurt või halvatud, siis saab ta viivitamata soovitud tunnistuse.

Nii muutub arstlik kontroll vaid tühiseks vormitäitmiseks, ja dr. Halan nõuab õigustatult põhjalikku reformi, mis lähtub kolmest peapunktist:

1. Arstlikku läbivaatust ei pea toimetama üks arst, vaid terve arstide komisjon, mitmelt meditsiinalalt eriteadlaste osavõtul. Ainult selline komisjon võib täiesti objektiivselt tunnustada katsealuse soovõrd terveks, et tema rooli taga istudes ei oleks ohtlik enesele ega teistele.

2. Komisjon ei tohiks piirduda vaid üldise ja pealiskaudse vaatlusega — vaja on täpselt selgitada kogu organismi seisund kõigis üksikasjus. Eriti on vaja uurida, kas organismis ei leidu mingeid haigusi varjatud kujul, mis ühel heal hetkel võivad viia kriisini ning põhjustada katastroofi.

3. Puhtarstlikule läbivaatusele tuleks liita veel nn. psühhofüsioloogilised katsed.

Masinate täiuslikkus ja juhtide ebatäiuslikkus.

Inimene, kes juhib autot, peab olema oma masinaga sarnlevalt „tasakaalus“ ja „reguleeritud“, s. t. kiirelt ja õieti kohanema neile hetkeliselt sõidu juures muutuvaile tingimustele. Ta peab kiirelt vastu võtma suure hulga kõige mitmekesisemaid muljeid, sama kiirelt neid hindama ja viivitamata ning õigelt neile reageerima. Teise sõnaga, kõik tema refleksid peavad olema täpsed ja kiired. Ei tohi unustada, et kui auto sõidab tavalise kiirusega — 60 km/t., siis see tähendab seda, et ta sõidab igas minutis tuhat meetrit ja igas sekundis — 16 meetrit ning et kohtamisil, „dubleerimisil“, käänakuil jne. autojuhi käsutuses on vaba ruum, mis sageli piirdub vaid 2—3 meetri laiuse ja 10—20 meetri pikkuse ribaga. Seega tuleb arvestada mitte üksi meetreid, vaid isegi sentimeetreid ja otsuseid tuleb teha sekundi murdosa vältel.

Psühhofüsioloogilised katsed, mis toimuvad eriliste, täiesti objektiivsete aparaatide abil, peavad tegema kindlaks, kui kiirelt inimene reageerib igasugusele äkitselt tekkivaile muljeile, kuivõrd õigelt — mis väljendatakse täpselt arvudes — ta näeb ja kuuleb, eraldab mitmesuguseid värve, arvestab välja kiirusi, enese ja teiste omi, hindab kaugusi ja suurusi, kuivõrd tundelised on ta sõrmed jne.

Sellised psühhotehnilised katsed on paljudes riikides juba ammugi sunduslikud vedurijuhtidele ja nende tulemuseks on õnnetuste tunduv vähenemine. Dr. Halani arvamisel peaksid analoogilised

Klubiruumide soetamise vajadusest Tallinna politseiperele

Juba pikema aja kestel Tallinna politseiperele puuduvad soodsad võimalused omavaheliseks kokkupuutumiseks väljaspool teenistust, rääkimata seltskondlikust läbikäimisest.

On küll korraldatud mõned üksikud peod ja koosviibimised, kuid neist osavõtjad on alati juhuslikud ning seetõttu jäävad politseipere üksikud liikmed üksteisele peaaegu täiesti võõraks.

Provintis on märksa paremas seisundis, sest seal tavaliselt tuntakse kogu oma lähemat ümbrust ja seltskonda ning seetõttu ka harilikult kõik kaasametnikud on omavahel tuttavad.

Teisest küljest just Tallinnas, eeskätt kitsaste korterite ja elukallidusest tingitud majandusolude tõttu sageli puuduvad võimalused omavaheliseks perekondlikuks läbikäimiseks.

Omavaheline kokkupuutumine ja läbikäimine omab politseiperes suurt tähtsust, aidates palju kaasa ühtekuuluvustunde süvendamisele ja sisetamise side loomisele, peale selle veel kutsealaseis küsimusis teadmiste täiendamisele ja ühtlustamisele.

Kõik see kokkuvõttes kõneleb kooskäimise või klubiruumide soetamise vajadusest Tallinna politseiperele.

Kuna uue politseihoone ja selles vastavate ruumide saamine pikale võib venida, oleks soov

vitav ajutiselt vastavad ruumid üürida, neid esialgu tagasihoidlikult sisustades.

Võiks loota, et Tallinna suure politseipere juures, koos kaasatoodud kutsutud külalistega, klubi ennast ise majanduslikult osaliselt tasub, kuid vajaduse korral võiks ju — nagu suvel Narva-Jõesuus — Kogu arvel rakendada palgalise teenijaskonna teenistusse.

Veel oleks soovitatav, et vastavad ruumid soetataks võimalikult südalinna, kus siis ühe ruumi võiks varuda ametlikuks otstarbeks, nimelt ruumiks, kus leidub kirjutamiseks kohane laud ja kirjutusvahendid, samuti ka telefon, mille abil vajaduse korral saaks ühendust luua aadressbürooga, politseijaoskonnaga või kriminaalpolitseiga. Seal saaks siis linnas juhuslikult kättesaadud isikuga vajaduse korral mõnd väiksemat ametiasja õiendada, ilma et tarvitseks teda igakord politseijaoskonda kaasa kutsuda või viia. Äärmise vajaduse korral ja vastava võimaluse leidumisel võiks mõnikord samas ka mõnd isikut üle kuulata, mis praegu just vajalikuks võib osutuda seetõttu, et juurdusi tuleb toimetada ka väljaspool oma jaoskonda, kogu linna piires. Asjaosalisi isikuid on kodunt sageli raske leida ning tuleb neid paratamatult otsida linnast nende töökohast, kus aga ülekuulamine ei ole soovitatav ega vastuvõetav.

Seega oleks just soovitatav ja tähtis, et seesugune mõõda minnes sisseastumise võimalus oleks igaks juhuks olemas ja vastavad klubiruumid vähemalt ajutiselt katseks muretsetaks.

Kui on nüha, et klubiruumid ennast ei tasu, ei osutu otstarbekohaseks ega vajalikeks, võib need likvideerida otsekohe oma vastavate ruumide saamisel.

Mujalt soodsate ruumide mitteleidmisel võiks ajutiselt katsena kooskäimiseks kasutada ka Sõrensi tän. asuvaid Kogu valduses olevaid ruume, neid vastavalt ümber korraldades ja sisustades.

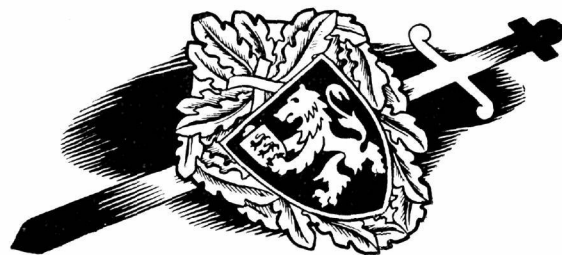
— 00 —

eksamid autojuhtidele vähendama õnnetusjuhtumite arvu tänavail ja teedel 30—50 prots. võrra.

Lõppeks tuleks autojuhte arstlikult läbi vaadata mitte üks kord, vaid perioodiliselt, kusjuures tema vanuse kasvades peaksid läbivaatused korduma järjest sagedamini ning üle 50 aasta inimesed peaksid ilmuma arstlikule läbivaatusele juba igal aastal. Selle kaunis koormava nõude motiiv on selge: inimene võib täiesti terve olla, kuid see ei tähenda veel, et mõne aasta pärast ta refleksid ei nõrgene või tal ei kerki esile mõni sisehaigus, mis takistab autojuhtimist.

Paljud autoasjanduse eriteadlased peavad dr. Halani ettepanekuid äärmiselt piiravaiks ja tõkestavaiks autospordi arengule. Iga vilunud sõitja teab, et teel tema elu ja tervis sõltuvad mitte üksi tema isiklikust oskusest ja tema oma reflekside korralikkusest, vaid ka sellest, millises olukorras on iga vastutuliija psüühika ja füsioloogia; seepärast ei hakka ta kunagi protesteerima iga suguste karmide nõudmiste vastu autoeksameil.

P—a.

alistub vägivalle, kelmuse korral kannatanu mitte ainult ei ole teadlik tema vara seadusevastasest üleminekust, vaid kannatanu on pettuse tagajärjel teadmises ja veendumuses, et süüdlasel on õigus võtta tema vara. Sarnaselt vägivaldse vara ärakiskumisega toimub ka kelmuses vara üleminek avalikult.

Väljapressimisel on kelmusega palju ühist. Nii üks kui teine eeldavad kannatanu vahendlikku tegevust oma vara korraldamisel, kuid väljapressimisel see avaldub kas vägivaldas või ähvardamises, kusjuures kannatanu on teadlik temale esitatud nõudmise seadusevastasusest. Teisel juhtumil kelmusel kannatanu teotseb eksliku kujutluse mõju all, arvates, et süüdlasel on õigus ta varale, või kannatanu on arvamuses, et tal on kasulik oma vara loovutada või edasi anda.

Palju kokkupuuteid on olnud kelmusel võltsimisega. Saksa koodeksid 19. sajandi algul ühendasid kelmuse ja võltsimise, tuues siia igasugust valet sõnas, kirjas ja esemes, ületades seega kaugelt majandusliku huvi valdkonna piirid. Tänapäeval on võltsimise mõiste kitsenenud, seisnedes dokumentide võltsimises ja nende tarvitamises. Olgu siinkohal tähendatud, et dokumendi mõiste on omakorda laienenud, mille järgi dokumendi mõiste alla kuuluvad peale kirjalike tõendite igasugused esemed, mis tõendavad õiguse või kohustuse kestust või lakkamist. Uuemad kriminaalseadustikud on eraldanud võltsimise kelmusest. Pettus kelmuse elemendina peab koosnema sellisest valet, mis ei sisalda võltsimist, vastasel korral tekib süütegude konkurents. Kõigil neil juhtumel, kui pettuse sooritamiseks on võltsitud dokumente või on selleks kasutatud teadvalt võltsitud dokumente, tuleb süütegu kvalifitseerida raskema karistusega ähvardava paragrahvi järgi.

Usalduse kuritarvitamine, s. o. kui tarvitatakse volitust teadvalt kahjuks usaldatud varale või varalisele huvile, on mõeldav ka kelmuse juures. Kuid ainult usalduse kuritarvitamisest ei piisa kelmuse koosseisuks, vaid kelmus eeldab pettust, mida aga ei sisalda usalduse kuritarvitamise süütegu. Kelmus on võimalik iga liiki tehingute ja lepingute juures, nagu ost-müügil, laenutamisel, pantimisel ning seejuures igal tehingu kestuse momendil. Kuid selliste tehingute täitmata jätmine ei moodusta veel kelmust, vaid kelmus peab sisaldama pettust, kui kannatanu arvel aluseta rikastumise abinõu. Lõppeks kelmusest tuleb eristada aluseta ja halvausulist hagi, mis sisaldab eneses ainult nõuet ilmuda kohtusse vaieldava õiguse üle vaidlustamisele. Kui hagi esitamisel

Kui aga läheneda küsimusele BES. § 2977 antud kelmuse piiritleu võrdlemise seisukohalt saksa õiguse koolkonda kuuluvate kriminaalõiguste teooriate ja seadusandlustega, kus kelmust piiritletakse kui teise isiku avatlemist kasusaamise sihiga tegevusele või tegevusetusele pettuse abil, mis on seoses kannatanu või kolmanda isiku varalise kahjuga, siis näib, et vahe tsiviilõigusliku ebaõiguse ja pettuse kui kriminaalse süüteo vahel, mida nimetatakse kelmuseks, ei ole kindlapiirilisel selge. Vahe siin ei seisne nähtavasti majanduslikus kahjus ega ka püüdes seadusevastaselt rikastuda, vaid raskuse keskpunkt näib nii siin kui seal olevat petturi teguviisis. Seega erisus pettuse vahel kriminaal- ja tsiviilõiguses ei ole mihuslik, vaid vahe on ainult koguslik. Ta seisneb pettuslike tegude pingsuse astmes, ehk teisiti: suuremas või vähemas pettuse ohvri võimaluses eemale hoiduda petturi pettuslikest tegudest.

Prantsuse õigus piiritleb nimetatud pingsust kui eriliste süüliste manöövrite kohaldamist pettuses, eristudes neist juhtumeist, kus sääraseid omapäraseid võtteid puuduvad.

Õigusteadlikus kirjanduses ja osalt ka mõningais seadusandluses on katsetatud määratleda kaugemaleulatavamalt karistatava pettuse piire.

Nii on:

1) katsetatud seadusandluses loetleda karistatava pettuse juhtumeid. Vastavalt sellele pole karistatav iga pettus, vaid ainult seaduses otsekohe mainitud juhtumid. Õiguse ajaloos näeme tööpoolest, et pettuse üldise mõiste kujunemise eel on karistatava ähvardusega keelatud mõningad pettuse juhtumid, näiteks kaalu ja mõõtude kohta käivate reeglite mittetähteldamine. Sellist kasustlikku joont on tänapäeval tunda anglo-ameerika tavaõiguses ja osalt ka prantsuse ja hollandi õiguses. Kuid majanduslike käibe ja varaliste suhete arenedes tundub käesolev teooria liiga kitsapiiriliselena ja tarvidus karistatava pettuse piirkonda laiendada on seepärast enesestmõistetav.

2) Normaalse mõistuse teooria tunneb juba karistatava pettuse üldist mõistet, kuid kaldub sellele, et kriminaalseaduse rakendamist tuleb piirata raskemate kelmuslike tegudega. Ta väljub seejuures seisukohast, et igas seltskonnas, igas ühiskonnakihis kohtame valetõendamisi, mis on nii tavalised, et keegi neid ei usu: müüja kiidab oma kaupa, näidates seda ostjale ja ostja

ise seejuures peab silmas pidama oma huviseid. Siit järgneb nõue, et tavalise pettuse võtted ja konksud oleksid karistamatud, samuti ka kõigil teisel juhtumel, kui neist võib eemale hoiduda tavalise ettenägelikkusega. Öeldakse, et nende jälitamine kriminaalsüütegudena oleks kahjulik, näiteks kauplemisel, ja üldse häiriks majanduslikku käivet. Mainitud teooria seisukohalt karistatakse mitte pettuse pärast selle või teise isiku õiguse rikkumises, vaid kui tavaõigusega kehtima pandud kohustust olla õiglane varalises suhtlemises. Ja karistus määratagu alles siis, kui on astunud üle lubatud valetamise piiri. Aga kus asub piir ja kes selle kindlaks määrab, tuvastab? Teadmatust, kindlustust selle küsimuse lahendamisel võib tuua siia täieliku omavoli. Normaalse mõistuse teooria järgi võivad nõrgemad isikud, kes ei ole nn. normaalse mõistuse tasemel, sattuda täielikult petturite võimu alla. Kuid just vähem arenenud isikud vajaksid hoolikat riiklikku kaitset. Lõppeks süüdlasele võib olla kannatanu mõistuse tase teadmata.

3) Teooria individuaalsest mõistusest lähtub seisukohast: vigiantibus jura sunt scripta. Hinnates kelmuse juriidilist mõistet, see teooria soovib vähem tähelepanu pöörata ümbruskonna kõlbelsile vaateile ja kombeile, kus pettus on sooritatud, vaid rohkem petetu — kannatanu isikule. See teooria kinnitab, et pettus, milliseist mõniks võimalus eemale hoiduda, petturile omase tavalise ettevaatuse juures, ei ole karistatav. Nimetatud vaade on leidnud rakendamist prantsuse kohtutegeluses. Samale seisukohale on asunud ka mõned saksa kriminalistid ja itaalia kriminaalseadustik. Käesoleva teooria aluseks on poolte loomulik õigus üksteist petta, millise seisukoha olevat väljendanud rooma jurist Pomponius. Kuid Pomponius on seda väljendanud ainult hinna suhtes, nii et tal see seisukoht omab hoopis teise mõiste, tähendades mitte õigust petta, vaid ainult õigust määrata hinda. Sõltumata ülalnimetatust see teooria ei ole veel õige oma olemuselt: a) kannatanu ettevaatamatus oma vara kaitsemisel ei muuda seda vara veel süüdlase omandiks. Viimasele on see ikkagi võõras vara. b) Määrata kannatanu mõistuslikku taset, mõistuse normaalsust, on küllalt raske ülesanne ja võib käia kohtuile üle jõu.

Seejuures kriminaalse süüdivuse juures ei ole nii tähtis kannatanu mõistuse taseme küsimus kui süüdlase oma. Kuid viimaks nimetatud asjaolule see teooria ei pööra tähelepanu ja jätab täies ulatuses vastamata küsimuse, kuidas talitada neil juhtumel,

2. Kelmuse eristumine teistest süütegudest.

Ülaltoodust järeldub, et kelmuse mõiste pole ladestunud veel lõplikult. Kujutades enesest algul ainult üht neist viiest, kuidas riisuda võõrast vallasvara, see hakkab rohkem ja rohkem eralduma vargusest. Seepärast on väga tähtis määratleda kelmuse erinevusi teistest talle lähedasist mõisteist, niipalju kui erinevused tuletuvad kelmuse koosseisust.

Kelmusel on vargusega kui oma prototüübiga palju ühist. Kuid varguse abil võetakse vara ilma kannatanu tahtmiseta (ja teadmiseseta), kuna kelmusel kannatanu kallutatatakse oma vara äraandmisele pettuse abil. Pettust on võimalik kasutada ka varguse sooritamisel, kuid ainult asjade võtmise või äraviimise kergendamiseks — süüdlase poolt. Näiteks süüdlane tungib eluhoonesse valeettekäändel või valenime all ja hiljem sooritab selles hoones varguse. Kelmuses pettus sihitub kannatanu valekujutluse tekitamisele kohustust andma oma vara süüdlasele. Pettusega luuakse vale, tõelisuses mitteolev ekvivalent ülesantud vara eest ja tingitakse süüdlasele kannatanu vara omanine.

Meie kriminaalseadustik on paigutanud võõra vara omastamise 31. peatükki kõrvuti leiu teatamata jätmisega ja usalduse kuritarvitamisega, kuna k e l m u s seisab eraldi teistest varavastasteist süütegudest 33. peatükis. Ex-NS. on see delikt „igasuguste kelmuste liigis kohustuste järgi“ peatükis ja samuti ex-RNS. 4 jakku kõrvuti kelmusega on paigutatud võõra vara omastamine. Olgugi et ex-Vene seadusandluses võõra vara omastamist vaadeldi kelmuste liigis, oli seal ja on kehtivas seadusandluses oluline vahe omastamise ja kelmuse vahel. Võõra vara omastamisel ei täideta kohustust selles, et ei anta vara tagasi või ei talitata varaga nagu oli kohustatud, kuna kelmus siirdub looma süüdlasele uut mitteolevat faktilist või juriidilist suhet võõrale varale. Pettus on kasutatav ka võõra vara omastamisel, kuid siin pole pettus sihitud kannatanu kallutamiseks teatavate korralduste tegemiseks oma vara suhtes, milliste vahendusel vara üle anda süüdlasele. Küll on aga sellised kannatanu kallutamised vajalikud kelmuse sooritamisel. Kelmus eeldab alati kannatanu eelkäivat tegevust, mis seisneb kui mitte vara edasiandmises või lubaduses vara võtta, siis loovutamises või lubada pidada vara omandina.

Erimiks röövimisest, mille juures on kannatanu teadlik tema vara seadusevastasest ärakiskumisest, ning kusjuures kannatanu

II. KELMUSE OBJEKTIST JA ERISTUMISEST TEISTEST SÜÜTEGUDEST.

1. Kelmuse objektist.

Kelmuse sooritamise viiside iseärasusist on määratavad kelmuse koosseisu piiritlevad teised jooned. Kelmuse objektiks, aineks ei ole mitte ainult liikuv vara, vaid ka kinnisvara, mitte ainult konkreetsete asjad materiaalsest varast, vaid ka varalised õigused. Kelmus, s. o. kallutada teist isikut kahjulikku varalisse sobingusse pettuse abil, mis loob ühel poolel varalise kaotuse ja vastavalt sellele teisel poolel kasu. Ex-Vene seadusandlus tegi katsed jagada kelmust objekti järgi kelmusiks vallasvara vastu ja teisest küljest kelmusiks lepingute ja kohustuste järgi. Kuid iga varaline pettus kattub lepingulise ja vabatahtliku kokkuleppe ilmega. Pettus, mis kahjustab varalist huvi, pole võimalik ainult lepingu tekkimisel, vaid ka selle täitmisel ja kustumisel. Nii tähtis kui võiks olla tsiviilõiguses vahe kirjalike ja suuliste lepingute vahel, kuid kriminaalõiguses ei ole sellel tähtsust. Katse piiritleda kelmuse mõistet võõra vallasvara vägitamisega on niivõrd muutlik, et ex-Vene kohtutegelus ei pidanud võimalikuks kaitseda seda seisukohta (1869 nr. 322). Oma seisukohale leidis kohtutegelus vastupidava toe tsiviilseadustikus (§ 417 kuni 419, X, 1).

Seega objekti loomus kelmuses on kahesugune. Ühest küljest kelmuse aineks on kehalised asjad nagu varguses ja röövimises, teisest küljest — kelmusele omase toimimise viisi tõttu kelmuse abil on võimalik vägitada ka kohustuste järgi olevaid varalisi vahekordi. Seda nähet paneme tähele ka teiste varavastaste süütegude: röövimise ja väljapressimise kõrvutamisel, kuid siin on vahe silmapaistev, kuna kelmuses see liitub tihedalt, sest kelmuse tavaliseks tegevuse valdkonnaks on lepingulised vahekorrad. Kelmuse juures pole tähtis, et süüdlane oleks saavutanud oodatava varalise tulu ja oleks suutnud seda kasutada. Selles suhtes kelmus sarnaneb väljapressimisega.

Seesmiselt kelmus eeldab teadlikkust, tahtlikkust ja eesmärgi omastada võõrast vara või õigust varale pettusega. Kelmus lõpeb selle momendiga, kui kannatanu on üleandnud või loovutanud süüdlasele vara või õiguse varale. Karistatav katse algab sellest hetkest, kui süüdlane hakkas tõe moondama kannatanu ees eesmärgiga teda avatleda. Selle eel käiv tegevus on mittekaristatav ettevalmistus.

kui süüdlasel on tundmatu kannatanu mõistuslik tase. Ex-Vene senati paljudes otsuseis kajastub ülalpooltoodud teooriate seisukohti, kuid mitte järjekindlalt.

Kriminaalse pettuse loogilisse mõistesse paratamatult kuulub süüdlase tahe teist isikut võrgutada, s. t. tahe kallutada teda uskuma panna öeldut ja seega avatleda teda tegevusele või tegevusetusele. Viimaks nimetatuist ta oleks hoidunud, kui teda keegi ei viinuks eksitusse. Kuid vale, millel pole eksitusse viimise eesmärgi, näiteks naljaks öeldud, ei ole pettus. See pärast pettust mõnikord määratakse kui vägivalda petetu tunnetusvõime vastu. Kuid küsimusest, kas teist isikut on pettuse sooritamiseks tarvis avatleda, tuleb eraldada küsimus, kas on nõutav pettuseks, et kannatanu tõesti uskus valet ja oli petetud selle tagajärjel. Nimetatud küsimus kuulub õpetusse põhjuslikust sidemest pettuse ja riisumise vahel.

3. Riisumine

Võõra vara riisumise vahendiks, abinõuks kelmuses on pettus. Kuigi seadusandluses nimetatakse kelmuses esinevat tegevust riisumiseks, ärastamiseks, siiski tarvitatakse siin seda väljendust üldises mõttes, kui rikastumist kannatanu arvel kannatanu petmisega. Ex-Vene kriminaalseadusis kirjeldati riisumist mitmel viisil: „kes meelitab kelleltki välja raha või asju valeteadete abil, kasutoovaks ettevõtteiks, mõnedeks asjatoimetusi vajalike kulude näol, heategevate annetuste näol, või mõne muu kelmuse näol.“ Eesti kriminaalseadustik kirjeldab kelmuse tegevust kui võõra vallasvara riisumist pettuse abil. Nagu näeme, riisumine kelmuses tähendab saada kannatanult vara, mille üleandmine toimub kannatanult süüdlasele pettusega. Kannatanu on ekslikus arvamuses, et süüdlane omab nimetatud varale mingisuguse õiguse. Kannatanu vahenditu tegevus vara üleandmises või loovutamises süüdlasele sisaldab iseloomustavama kelmuse erisuse, mis täielikult puudub näiteks varguses ja röövimises. Nimetatud erisus on tähtsal määral oluline, sest siit väljuvad väga tähtsad erisused kelmuse süülise tegevuse objekti kohta:

1) vargusega on võimalik ärastada ainult seda, mis on võõras valduses, kuna pettuse abil on võimalik kihutada asjade loovutamisele, mis on juba süüdlase valduses, näiteks kallutada kan-

natanut sellise vara kohta omanduse õiguse loovutamisele, mis on süüdlase käes hoiul või pandis.

2) Ärastamine varguses ja röövimises on võimalik ainult valdasvara, s. t. konkreetsete ja üldiselt tajutavate asjade suhtes. Pettuse abil on aga võimalik kihutada nii varalises valdkonnas olevate konkreetsete asjade kui ka varaliste õiguste loovutamisele või äraandmisele (vt. KrS § 557 p. 2 — süüdlast avatlemises pettuse abil sihiga saada enesele või teisele varalist kasu, ära andma varalist õigust või astuma muusse kahjulikku varalisse tehingusse). Seepärast erisuseks vargusest ja röövimisest ning ühtudes selles suhtes ainult väljapressimisega, kelmuse aineks on ka õigused vallas- ja kinnisvarale, õigus mõtendlikule omandile ja üldise igale õigusele lepingute ja kohustuste järgi, vastavalt sellele, kui palju nimetatud õigus omab varalist väärtust. Käesolevast arutelust järgneb, et ärastamise-riisumise mõistet kelmusest tuleb tunduvalt laiendada. Nii et ex-Vene seadusis antud piirring kelmuse mõiste kui vallasvara riisumisest pettuse abil ei haara kelmuse tegevuse valdkonda täiuslikult, seepärast on seadusandlused loonud kõrvuti ülalnimetatule varalise pettuse mõisted lepingute ja kohustuste järgi, olgugi et kohustused on tavaliseks kelmuse sfääriks (vt. NS. § 1688 ja KrS. § 557 p. 2). Ex-Vene 1903. a. kriminaalkodeksi (UNS.) koostamisel pole leitud võimalik olevat hõlmata kõiki kelmuse juhtumeid ühise mõistega, vaid selles on antud kolm kelmuse liiki: 1) riisumine pettuse abil, 2) avatlemine pettuse abil lepingulisse vahekorda ja 3) pettus ost-müügil ning teisel tasulisel tehingul. Seega on loodud kelmuse üldtüübile kaks lisakoosseisuga kelmuse mõistet — nn. lepinguline ja kaubanduslik kelmus.

KrS. § 557, mis on UNS. § 591 tõlge, on välja jäetud selle paragrahvi punkti 2 all toodud pettus ost-müügi juures, lugedes seda täies ulatuses kaetuks p. 1, mis räägib vallasvara riisumisest pettuse abil.

Seepärast palju õiglasemalt ja palju otstarbekamalt talitavad need seadusandlused, mis ettevaatusest väldivad toomast riisumise momenti kelmuse piiringsse. Näiteks Norra kriminaalseadustik piiritleb kelmust kui kellegi kallutamist tegevusele eesmärgiga saavutada enesele või teisele seadusevastast kasu kas valekujutluse ürajatamisega või selle toetamisega, millise tegevusega toimijale või isikule, kelle eest ta toimib, tekitatakse varalist kahju.

4. Põhjuslikust sidemest pettuse ja riisumise vahel.

Pettuse ja riisumise vahel kelmuses peab olema põhjuslik side, s. t. et kelmuse sooritamiseks on tarvis selline pettus, mis kallutab petetut oma vara või varalise õiguse loovutamisele või edasiandmisele süüdlasele. Siit järgneb:

1) pettus peab eelnema enne ülalmainitud edasiandmist või loovutamist. Et aga kelmus on mõeldav ka asjade suhtes, mis on süüdlase valduses, siis selliseil juhtumel ei ole nõutav, et pettus eelneks enne nimetatud asjade üleminekut süüdlase faktilisse valdusse. Erimiks võõra vara omastamisest, millist süütegu käsitletakse eraldi kelmusest, pettus kelmuses pole ainult vara kinnipidamise vahendiks, vaid ka süüdlase käes olevale asjale veel mitte oleva õiguse soetamisvahendiks.

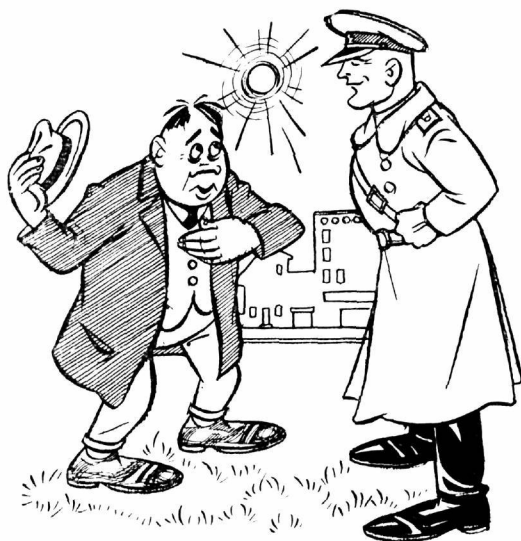
2) Pettuse sisuks peavad olema olulised asjaolud, mis võisid kallutada petetut astuma tehingusse. Igasugused asjaolud ei ole selleks küllaldased. Küsimus sellest, kas süüdlaselt moondatud asjaolud on olulised või mitte, otsustatakse pettuse abil simuleeritud näiva lepingulise vahekorra sisu, omaduse järgi.

3) Kannatanu tegevus painutatakse süüdlase tegevuse kui ta eesmärgi järgi siis, kui kannatanu tegevus lakkab olemast vabana. Viimane asjaolu leiab aset neil juhtumel, kui süüdlane kutsus välja kannatanu teadvuses valekujutluse asjast, ning ka siis, kui süüdlane kinnitas, tõendas sarnast kujutlust, mis oli varem tekkinud kannatanul. Mõlemal juhtumil on kannatanu süüdlaselt tekitatud avatlus seisundis. Nagu eelpool öeldud, võib vea kinnitamine aset leida mitte ainult sõnas, vaid ka konkludenttegudega.

Nii näeme, et petturil on sihiks petetus luua, toetada või kinnitada ekslikke kujutlusi faktidest, et sel teel avatleda kannatanut. Seejuures on pettuse sooritamisel ükskõik, kas süüdlane suutis luua kannatanus sellise seisundi või mitte, ehk küll kelmuse juures on tavaline nähe see, et kannatanu usub pettust. Teadlik tõe moondamine, mille eesmärgiks on teise isiku avatlemine oma vara üleandmisele või loovutamisele — on kelmuslik pettus. Ei ole tähtis, et petetu oleks uskunud valeavaldusisse, ta võiks nendesse ka mitte uskuda,*) sest õigusemõistmise seisukohast on tähtis mitte kannatanu, vaid süüdlase seisund.

*) Vaieldav seisukoht.

Varakevadisi pildikesi

KELM MAI.

- HÄrra politseinik, tehke mai peale protokoll!
- Nonoh, mis ta süis tegi?
- Varastas, — minu südame!...

KEVADINE LOOTUS.

- Mis hullu tempu, sa poiss, siin teed?
- Panin isa vana kumminuia lillepotti idanema. Järsku ajab ilusad õied külge, saad oma kübarale kah ilustused peale!

1. MAIL.

- Igatahes sina, vanamees, ära täna tänavale mine!
- Aga miks süis jälle mette?
- Peavad su nina järsku punaseks lipuks, saad trahvi kaela!

IKKA NEED KÜBARAD.

- Sa, Lovise, ära topi enesele niusuguseid imetegusid pähe! Lähed välja, ajad hobused lõhkuma, saad protokollile kaela!...

Soome poliitiline politsei

Soome eduskunta (parlament) andis 22. detsembril m. a. välja Soome poliitilise politsei seaduse, mis jõustus 1. jaanuaril s. a.

Antud seaduses, mis koosneb üldse kuuest paragrahvist, määratakse kindlaks Soome poliitilise politsei ülesanded, alluvus, tegevuspiirkonnad, ametiastmed jne. Sellest seadusest selgub, et Soome poliitiline politsei teotseb siseministeeriumi juhtimisel ja järelevalvel. Selleks on siseministeeriumi politseiasjade osakonnas moodustatud poliitilise politsei aladesse puutuvate küsimuste lahendamiseks poliitilise politsei jaoskond (jaosto).

Poliitilise politsei otseseks ülesandeks on:

1. Jälitada, avastada ja takistada selliste ürituste teostamist, mis on sihitud maksva korra vägivaldseks muutmiseks või millest on karta, et need on sihitud riigi ja ühiskonna julgoleku vastu. Selle vältimiseks tuleb tal võtta süüdlasi õigeaegselt seaduslikule vastutusele.

2. Pidada järelevalvet Soomes viibivate välismaalaste üle ja jälgida Soome ja välismaade vahelist reisijate liiklust.

3. Täita teisi politseilisi ülesandeid, mis siseministeerium määrab.

Poliitilise politsei tegevuspiirkonnaks on kogu riigi territoorium.

Poliitilises politseis on kindlad ametikohad ja ametiisikute nimetused, nagu

Valtiollisen poliisin päällikkö — pol. pol. ülem;

Valtiollisen poliisin apulaispäällikkö — pol. pol. ülema abi;

Osasto päällikkö — jaoskonna ülem, meil Eestis pol. pol. komissar;

Toimisto päällikkö — toimkonna ülem;

Apulaistoimisto päällikkö — toimkonna ülema abi;

Esittelijä — referent-ettekandja;

Kuulustelija — ülekuulaja;

Ylietsivä — vanem-agent;

Etsivä — agent;

Passintarkastaja — passikontrolör;

Vahtimestari — käskjalg-uksehoidja. Pealessele kantselei personaal.

Nii anti 22. detsembril 1938 selle seaduse § 5 põhjal määrus poliitilise politsei tegevuse kohta, mis siseministri ettepanekul pandi kehtima. Määrus sisaldab üldse 7 peatükki 48 paragrahviga.

1. peatükk käsitleb peamiselt poliitilise politsei ülesandeid. Nimetatud peatükis on loetletud veelkord poliitilise politsei ülesanded. Pealeselle on seda täiendatud veel järgmise lisaga:

— et poliitiline politsei jälitab üldist poliitilist olukorda riigis, mis on tarvilik poliitilise politsei ülesannete täitmisel. Teeb sellest ülevaateid ja tähelepanekuid ja kannab ette valitsusele,

— hoiab ja korraldab isikute ja ühingute kohta saadud teateid, missuguseid läheb vaja seletuste andmisel või poliitilise politsei tegevuses.

Poliitilise politsei ametnikel on samasugused õigused, mis seaduste ja määruste järgi on antud teistele politsei ametivõimudele.

Samuti on poliitilisel politseil õigus saada teisilt ametiasutisilt ametlikku kaasabi.

Tegevusalal toimunud tähelepandavaist sündmusist ja juhtumest peab pol. pol. koostama igakuise ülevaate, vahistatute kohta igapäevase nimestiku. Kuu-ülevaated saadetakse pea-, sise- ja välisministrile, muile ametivõimudele siseministeeriumi määramisel. Vahistatute isikute nimekirjad esitatakse siseministeeriumile. Siseministeeriumil on õigus anda uusi juhtnõude rahva meeleolu tähelepanekute ja ülevaadete koostamiseks.

2. peatükk käsitleb poliitilise politsei korraldust. Siin korraldatakse uuesti, et pol. pol. teotseb siseministeeriumi juhtimisel ja järelevalvel ning selle teostamiseks on siseministeeriumi politseiasjade osakonnas olemas poliitilise politsei peajaoskond (jaosto).

Kohtadel asuvad poliitilise politsei jaoskonnad (osasto). Jaoskondade arv, asupaigad ja tegevuspiirkonnad määrab kindlaks siseministeerium. Pol. pol. ülem võib osakonna piirkonnas töötavaid pol. pol. ametnikke määrata ja käsutada ülesandeid täitma väljaspool jaoskonna piire, teatud linna või maakoha.

Poliitilise politsei peajaoskond, mis asub Helsingis, jaguneb oma tööjaotuselt omakorda toimkondadesse. Nii jaguneb peaosakond: kantselei-, järelevalve-, teadete-, juurduse- ja passitoimkondadeks. Poliitilise politsei juhivad ülem ja abina pol. pol. ülema abi. Peaosakonna toimkondi juhivad vastav toimkonna ülem, jaoskondi kohtadel — jaoskonna ülem.

3. peatükk käsitleb asjade käiku poliitilise politsei peajaoskonnas ja selle toimkondades.

Jaoskonnad kohtadel täidavad samasuguseid ülesandeid oma tööpiirkonnas. Jaoskonnad kohtadel teotsevad peajaoskonna järelevalvel ja juhtimisel.

Jaoskondade kirjavahetusile kirjutavad alla vastavad jaoskonna ülemad.

4. peatükk käsitleb pol. pol. tööjaotust. Siin on üksikasjaline loetelu tööjaotusest.

5. peatükk käsitleb nõudeid teenistusse astujate suhtes, kohale määramisi, ametipuhkust, teenistuskohuseist vabastamist ja teenistusest vallandamist.

Pol. pol. teenistusse astujailt nõutakse:

Pol. pol. ülema kohale astujalt, et ta oleks kõrgema õigusteadusliku haridusega, et ta oleks vilunud politseilises ja riiklikus asjaajamises ja otsustamises. Pol. pol. ülema abilt ja juurdus- ja osakonna ülemalt nõutakse kõrgemat õigus- ja teaduslikku haridust.

Jaoskonna ülemalt, jälitamise, teadete, passitoimkonna ülemalt ja nende abidelt nõutakse põhjalikku seaduste tundmist.

Kantseleitoimkonna ülemalt nõutakse, et ta tunneks põhjalikult maksvaid seadusi või oleks lõpetanud kõrgema kaubanduskooli.

Referentidelt ja ülekuulajailt nõutakse, et nad tunneksid seadusi või oleksid lõpetanud vähemalt politseikooli II klassi.

Ylietsivä (van.-agent) ametisse astujailt nõutakse riigi politseikooli I klassi ja kõrgema algkooli haridust ning et vanus oleks vähemalt 21 aastat.

KUIVÕRD OHTLIK ON *kuritegeline hüpnos?*

„Reclams Universum'i" veergudel arutati küsimust, kas ja kuivõrd on võimalik kasutada hüpnooti kuritegelisiks otstarbeiks?

Dr. Karl Siebert teab jutustada lugudest, kus kurjategijad edukalt on kasutanud hüpnooti oma kavatsuste teostamiseks. Juba 1895. aastal psühholoog Preyer kirjeldas juhtumit, kus naine jätab maha mehe ja lapsed, et järgneda mehele, kes teda „tiigripilguga" ja käte pealepanemisega oli täiesti alistanud oma tahtele. Kui mees oma pilgu heitis naisele, siis viimane kahvatas, ta näojooned tardusid, käed muutusid jääkülmaks ja ta sirutas mehaaniliselt mehe järele. Naine oli nii tahtejuetu, et täitis kõik mehe käsklused.

Raudteevaguni kupees keegi tundmatu hüpnootiseeris reisija ja amastas ta rahatasku. Kahjukannataja toimetati haiglasse, kuid arstid ei suutnud teda äratada hüpnootist. Selle loo dr. Siebert on ammutanud ajalehest, samuti ka kaks järgmist juhtumit, kus kuriteod jällegi toimusid hüpnooti abil.

Keegi hindulane oli oma „torkava pilguga" viinud segadusse panga kassahoidja nii, et see suurema rahasumma vahetamisel andis kaks korda hindulasele saadaoleva summa. Politsei tabas petturi, kes kohe pärast rahasaamist oli lahkunud pangast.

Eriti huvitav on juhtum ühe Austraalias teotseva arstiga. Viimane pidi ühel halval päeval oma hämmastuseks nentima, et ta tütar, kes seni oli armastusega suhtunud isasse, on teda millegi pärast hakanud sügavasti vihkama. Mõned päevad hiljem arst sai kirja, milles keegi tundmatu teatas, et tema tütre seisukord paraneb, kui ta paneb teatava rahasumma kirjas tähendatud kohta. Arst ei täitnud seda nõuet.

Päev hiljem tütar tungis noaga isa kallale. Jälle sai arst kirja tundmatult, kes ähvardas, et ta vahekord tütreaga muutub veelgi halvemaks. Tundmatu kirjeldas, mida tal olevat oodata tütrelt lähemal päevil. Ettekuulutus täitus täpselt.

Oli selge, et tütre kummaline ülalpidamine on kuidagi seoses väljapressijaga. Arst pöördus detektiivide poole palvega selgitada seda lugu. Tüdrukut peeti silmas tähelepanu äratamata, selgitati ta suhtlemist isikutega, kelledega ta kokku puutus. Kuid kõik see ei toonud selgust tumedasse loosse. Abiks tuli pime juhtum, mis avas arsti silmad. Selgus, et väljapressijaks oli arsti perekonnasõber, kutseline arst, kes hüpnootiga mõjutas tüdrukut halvasti käitlema isa suhtes. Väljapressija vahistati ja tüdruku vahekord isaga muutus normaalseks.

Hüpnooti mõju on eriti ohtlik siis, kui hüpnootisöör on kasutanud nn. tõkestamist. Hüpnootisöör nimelt sugereerib hüpnootiseeritavale, et ta kedagi teist ei lase ennast hüpnootiseerida ning ei allu kellegi teise hüpnooti mõjule. Selliseil juhtumel on arstil harilikult võimatu vabastada hüpnootiseeritud hüpnooti mõjust. Dr. Siebert väidab, et tal siiski on õnnestunud vabastada

hüpnootist isikuid, keda ta professor katseviisil oli „tõkestanud".

Dr. med. Ludvig Mayer, mitme, hüpnooti käsitleva teose autor, leiab, et kuritegelisest hüpnootist, kui ühiskonda ähvardavast ohust, ei saa olla kuigi tõsist juttu.

Dr. Mayer tähendab, et hüpnootism moodse psühholoogia haruna on arenemas omaette teaduseks. Hüpnooti afektid võivad mõjutada närvisüsteemi kaudu iga üksikut elundit inimkehas ja sellest mõjutusest pole vabad süda, veresooned, kops, magu, sooled, neerud ega näärmed. Sugestiivsed mõjutused võivad muuta inimese tahet, kriitikavõimet, mälu ja teisi hingelisi funktsioone. Kergemeelsed eksperimendid võivad siin tuua katsealuseile nii vaimseid kui ka kehalisi tervisrikkaid. Et edukalt teostada hüpnootismi alal, vaja põhjalikult tunda moodset psühhopatoloogiat. Ainult aastaid kestnud praktika annab võimaluse mõista ja tõlgitseda hüpnooti anormaalsete reaktsioone.

Mitte iga sügav pilk teise silmist ei tähenda veel hüpnootiseerimist. Kaebaluste seletusisse, et nad on teotsenud hüpnooti mõjutusel, tuleb suhtuda ettevaatlikult. Neid seletusi tuleb põhjalikult kontrollida. Pole sugugi nii kerge asetada inimest sügavhüpnooti, mis vajalik selleks, et halvata hüpnootiseeritava tahet ja kriitikat ning teda sundida kuritegevusele. Selleks, et asetada inimest sügavhüpnooti, on vajalik teatavat tehnikat; seda aga annab aastaid kestnud praktika.

Autor väidab, et tema kogemuste järgi kuritegeline hüpnootis on võimalik vaid isikute suhtes, kellel on eriline vaimne kalduvus alluda sugestiivsele mõjutusele.

Et ennast kaitseda soovimatu hüpnooti vastu, vaja vaid nõu küsida mõistusel. Pole mõtet allutada ennast tundmatu olukorras tundmatu isiku sugestiivsele mõjutusele, mis on hüpnooti algstaadiumiks. Kuigi targalt ei talita ka see, kes sellises olukorras annab oma isiku hüpnootiliseks eksperimentideks.

Dr. Mayer on arvamusel, et ühiskond pole kuigi tõsiselt ohustatud kuritegelisest hüpnootiseerimisest. Kuritegu võib toimuda vaid sügavhüpnootis ja hüpnooti mõjutusel lõpule viidud kuritegu on ikkagi haruldane juhtum. Kurjategijail pole vajalikke kogemusi, et valitud isikut hüpnooti abil kehaliselt ja vaimset muuta täiesti tahtejuetuks käsilaseks. Kutselisel kurjategijal harilikult pole ka vaimseid omadusi, mida nõuab selliste keeruliste psühholoogiliste ülesannete teostamine. Ja kui kurjategijal ongi vajalikud kogemused hüpnootismi alal, siis teab ta, et kogenud arst ikkagi leiab võimaluse hüpnootilise „tõkke" purustamiseks ning hüpnootiseeritu mälu elustamiseks. Kurjategija teab ka, et sellega on juurdlust toimivaile võimudele antud võimalus avastada hüpnooti mõjul toimitud kuritegu. Ei tohi unustada, et raske on leida isikuid, keda oleks võimalik ta oma tahtmise vastu viia hüpnooti abil nii kaugele, et ta muutuks tahtejuetuks käsilaseks kurjategija käes. E—1.

Juhiseid koduseks võimlemiseks

E. KOLMPERE

Politseiteenistus nõuab kehaliselt terveid, jõuküllaseid, külmaverelisi ja kiire otsustamis- ning teovõimelisi inimesi. Tervist ja loetletud omadusi peab igäiks arendama ja alal hoidma, et seista oma teenistusülesannete kõrgusel ja olla seega kasulik ühiskonnale.

Üheks kõige otstarbekohasemaks tervise arendajaks on hügieeniline võimlemine, mis hoiab kõrgel inimese kehalisi võimeid ja pärandab ka järeletulevale soole kehalise ja vaimse jõu.

Õige kehahoid, lihaste ja liigmete painduvus, ilusad liigutused, organite tublidus, elavus, otsustavus, korralik vereringlus ja seedimine, üldiselt hingeline ja kehaline värskus, suurendatud elamise energia — need on reeglid, millele on rajatud praeguse aja kehakultuur.

Kehalises kasvatuses ei pea olema esikohal just lihaste kasvatamine ja liiklemise osavuse suurendamine, vaid eelkõige füsioloogiliste funktsioonide õige arendamine ja nende õige tegevuse ja tubliduse alalhoidmine. Kopsude, südame ja seedimisorganite tublidus ja tervis on üldise tervisliku seisundi aluseks. Mis kasu on inimesel sellest, kui ta suudab tõsta määratud raskusi, kuid mõniseda sammu joosta ei suuda. Tal on küll tugevad lihased, kuid vilets, nõrk süda.

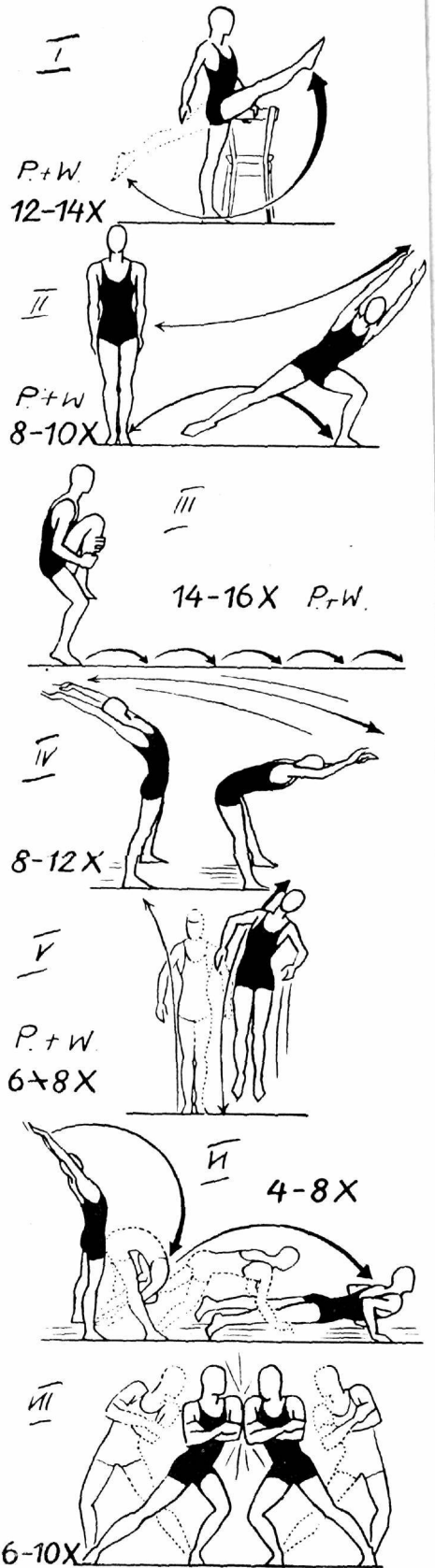
Et paljudel puuduvad võimalused ja teadmised süstemaatiliste võimlemisharjutuste teostamiseks, toon alates tänasest numbrist selle lehe veergudel koduseks võimlemiseks tarvilike harjutuste kirjeldused ühes joonistega, millede varal iga inimene järjekindlalt harjutades võib paljugi teha oma tervise säilitamiseks, tarvitades selleks vabast ajast igapäev kõigest 10—15 minutit.

Tervisnõuded: 1) harjutaja kandku võimalikult kergest riietust, mis harjutamist ei takista. Riietuse juures jätta ära igasugused esemed (nagu sukahoidjad, võõd j. m.), mis takistavad vereringlust harjutusel; 2) harjutada värskes õhus või ruumis, kus puhas õhk; 3) tujuta või väsinuna mitte harjutada; 4) äsjasõõnult mitte harjutada (pärast söömist võib harjutada võimlemises alles 1½—2 tunni möödumisel, millal toit on enamvähem seeditud); 5) pärast võimlemist pesta keha sooja või toas seisnud veega, kuivatades ja hõõrudes keha võimalikult kareda rätikuga. Pärast pesemist kohe riietuda.

Järgnevaid võimlemisharjutusi täita harjutuse numbril järjekorras ja selliselt, et ei tekiks pikki vaheaegu üksikuile harjutusile. Kasutada vaheldumisi ühel päeval üht tunnikava, teisel — teist.

Juhised harjutajale:

1) Vaata joonist ja tee järele; 2) 6—12 X tähendab — harjutada vähemalt 6 korda; 3) kere painutusel või kallutusel ette — hinga välja ja — sirutusel — sisse; 4) täida iga harjutus algul kaks korda aeglaselt ja siis kiiremini; 5) mõtle sellele, et mõningaid harjutusi saab täita ka kahele poole; 6) kui on joonisel spiraalikujuuline märk, siis vetru 3—4 korda.

P+W
12-14X

P+W
8-10X

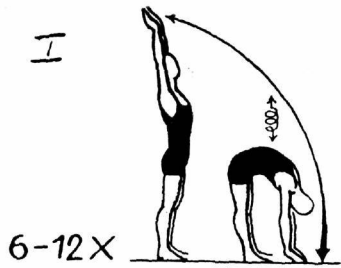
14-16X P+W

8-12X

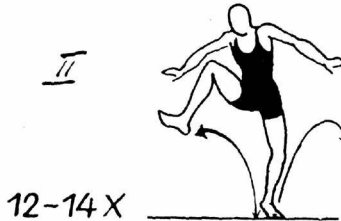
P+W
6-8X

4-8X

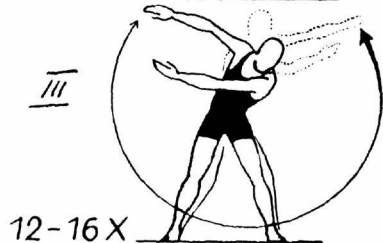
6-10X

6-12X

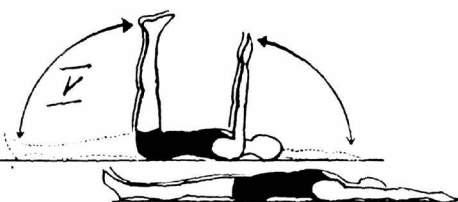
12-14X

12-16X

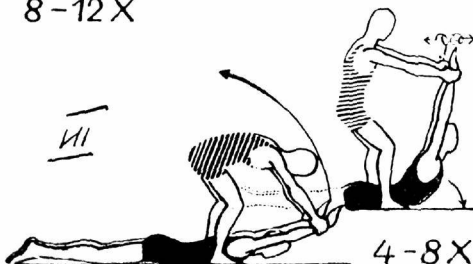
6-10X

6-10X

8-12X

4-8X

1. tund

2. tund

Petseri Politseiametnike Kogu XX aastapäev

10. aprillil s. a. toimusid Petseri Politseiametnike Kogu XX aastapäeva pidustused, mis algasid hommikul kell 10.00 piduliku jumalateenistusega Petseri Peetri koguduse kirikus, kuhu oli kogunenud suur hulk kohalikku rahvast ja arvukas pere politseiametnikke, eesotsas Politseitalituse abidirektori hr. Kirsimäe, Kogu esimehe prefekt Kard'i ja teistega. Kirik oli päevakohaselt ehitud lillede ja riigilippudega ning jumalateenistust kaunistas laulude ja muusikaliste ettekannetega Petseri Peetri koguduse segakoor hr. Hirvesoo ja Tartu politseiorkester hr. Jõelaid'i juhatusel. Jumalateenistus ja ettekanded jätsid hea ja südamliku mulje.

Kirikust siirduti maleva majja, kus kell 12.00 toimus päevakohane aktus. Aktuse avas Kogu esimees prefekt R. Kard, kes oma avasõnas lühidalt märkis politsei tähtsust meie riigielus ja andis ülevaatliku pildi selle arenemisest Vabariigi algpäevist kuni käesoleva ajani.

Peokõne pidas Politseitalituse abidirektor hr. Kirsimägi, kes tõi tervitusi härradelt Pea- ja Siseministrilt ja Politseitalituse direktorilt. Kokkuvõetult härra abidirektor oma kõnes mainis nendest raskustest, milledega on politseil tulnud võidelda, et jõuda praegusele tasemele ja eriti veel Petserimaal, kus varem nii laialt tuntud verised „guljanjed“ on muutunud sisukateks rahvapidudeks, milline asjaolu näitab, et politsei siin ei ole mitte lihtne korraldada, vaid on tõhusalt kaasa löönud ka kohaliku kultuurielu edendamiseks. Avaldas tänu ja soovis edu

Petseri Politseiametnike Kogu juhatus. Esimeses reas vasakult: krim.-kom. E. Hansar, esimees prefekt R. Kard, pol. pol. kom. E. Kapsta; teises reas: konst. R. Saluri ja komissar N. Ratas

Petserimaa politseile ja rahvale viljakas riikikus ülesehitavas töös. Kõne lõpul lauldi hümmi.

Sellele järgnesid tervitused prokuratuuri, omavalitsuse ja seltskondlike organisatsioonide esindajailt ja teistelt. Arvukas hulk tervitusi oli saabunud ka traadi- ja kirjateel. Peale lõppsõna valguti lõbusate marsihelide saatel laiali.

Aktust kaunistas muusikaliste ettekannetega Tartu politseiorkester. Ettekanded olid valitud päevakohased ja esitati hästi. Sama orkester andis hiljem kella 17.00—18.00 linna turuplatsil ka vabaõhukontserdi, kuhu vaatamata külmale ilmale oli rahvast õige tublisti kogunenud.

Õhtul oli maleva majas korraldatud oma perele ja kutsutud külalistele koosviibimine tantsuga, mille avas abidirektor hr. Kirsimägi valsiga. Koosviibimine kujunes kõigiti koduseks ja hubaseks ning kogu peoliskond sulas ühiseks pereks.

Paide Politseiametnike Kogu tegevusest

Paide Politseiametnike Kogu üldkoosolek peeti Paides politseijaoskonna ruumes.

Koosolekut juhatas esimees kom. Põder, protokollis konst. Vehik.

Kogu 1938. a. tegevusest oleks nimetada: tegevliikmeid oli 65, üldkoosolekuid peeti 1 ja juhatuse koosolekuid 27; Kogul oli renditud ja kasutamisel 2 viljapuuaeda — Paide ja Tapa politseimajade juures; Kogu piirkonnas asuvate poliitüksuste 20. aastapäeva pühitseti eriti pidulikult, kavas oli aktus, jumalateenistus kirikus ja koosviibimine; pealeselle on Kogule tellitud mitmesugust kirjandust ja muretsetud sporditarbeid. Suureks ürituseks oli läinud aastal Abiandmise Kassa asutamine, mille tegevus on olnud hoo- ja üha laieneb.

Kogu sai peatulu liikmemaksudest. Teiseks

tuluallikaks oli asjade loterii, mis kõigiti õnnestus.

Kassa aruanne võeti vastu tasakaalus kr. 1007,4. Ka kiideti heaks Abiandmise Kassa aruanne, mis samuti tasakaalus kr. 1.528,58.

Käesoleva aasta tegevuskavas on peatähtsust suunatud laske-, spordi- ja kultuuritaseme tõstmisele.

Ühelhäälel tunnustati kehtetuks senine Laskursektsiooni kodukord ning võeti vastu Kesk-kogu poolt väljatöötatud normaalkodukord.

Senised juhatuse liikmed: v.-ass. Jürima, kom. Kraav, kom. Mihelson ja konst. Vehik valiti tagasi. Samuti valiti tagasi revisjonikomisjon koosseisus: kom. Kutsar, ass. Jaaska ja konst. Teder.

Kogu esindajaks Kesk-kogu Nõukokku valiti kom. Mihelson ja asemikuks v.-ass. Veem. Abiandmise Kassa asjaajajaks valiti ass. Raadik, abideks konst. Raudve ja v.-kord. Madis.

Laskursektsiooni juhatusse määrati konst. Ott, Meisalu ja Anelin ning kordn. Aulik.

Valealarmi tekitajale — käsirauad.

Mitmed Ameerika linnad, kus ulakad korduvalt on põhjusest välja kutsunud tuletõrje, on võtnud tarvitusele tõhusa abinõu sellise ulakuse vastu. On üles seatud automaadid, mis astuvad tegevusse, niipea kui keegi vajutab alarmaparaadi nupule. Automaat haarab nupule vajutava käe käsirauasse. Vabaneda võib sellest haardest vaid erivõtme abil, millega on varustatud tuletõrjujad ja politseinikud. Alarmeerijal tuleb seega kannatlikult oodata, kuni kohale ilmub kas tuletõrje või politsei.

Ameerika linnasid teavad rääkida, et isegi kuuldused selliste automaatide tarvitusele võtmise kavatsusest oleval teinud lõpu selliseile ulakusile.

Katsetage!

Nii mõnigi väljaslikuv politseinik kirub endamisi, kui külmas kohmetud sõrmed ei taha hästi sõna kuulda. Mingisugune soojusallikas taskusse kuluks marjaks ära.

See polegi võimatu soov. Seda teostatakse lihtsal viisil, ilma elektriseadmata.

Võtame sobiva pudeli plekist, kummist või kuumuskindlast klaasist. Täidame selle umbes $\frac{1}{3}$ osas äädikahapunaatriumiga. See pole kalliskaup, müügil on see rohukauplusis. Täidetud klaasi asetame nõusse keeva veega.

Äädikahapunaatrium sulab juba 58-kraadilises kuumuses Celsiuse järgi. Jätkame kuumutamist, kuni sool pudelis on sulanud; võtame siis pudeli 100-kraadilise veevannist ning kõrgime selle kinni.

Sulanud sool pudelis jahtub aeglaselt, kuni soolavedeliku soojus langeb kuni 58 pügalani. Siin sünnib tähelepandav nähe, mis omane äädikahapunaatriumile: soojus jääb püsima 58 kraadil, kuni on haihtunud kogu soojuse hulk, mis kulub soola sulatamiseks. See protseduur kestab mitu tundi, selle aja kestel võib kasutada pudelit kätesoojendajana. Pärast seda, kui sool pudelis on tardunud, hakkab temperatuur langema alla sulamispunkti (58°C).

Oleme kasutanud dr. F. Molischi näpunäiteid. Keda asi huvitab, katsetagu.

Berliini politsei alarmauto.

Järjekordsel õhualarmi proovil Berliinis võeti esmakordselt tarvitusele politsei alarmauto. Alarm pannakse töötama väikese bensiinimootoriga. Berliini politsei alarmauto on mõeldud eeskätt nendeks juhtumeks, kui mõnes piirkonnas tavalisel alarmiseadmed mingil põhjusel ei tööta või on vigastatud.

Liiklemisõpetus Riia koolides sundusliku õppeainena.

Riia linnavalitsus lubas linnakoolivalitsusele organiseerida erikursusi liiklemisõpetuse andmiseks Riia linna koolide võimlemisõpetajatele, keda arvult on 375 inimest. Pärast liiklemiskursuste lõpetamist peavad võimlemisõpetajad igas võimlemistunnis mõne minuti pühendama õpilasile õige

liiklemise tutvustamiseks. Peale tehniliste küsimuste tutvustatakse õpilasi ka õige käitumisega liiklemisel avalikes kohtades, samuti tänavraudteel, omnibustel jne. Ühtlasi Riia linnavalitsus pöördus ettepanekuga Läti haridusministeeriumi poole, et liiklemisõpetus tunnustataks kõigile linna-koollide õpilasile sunduslikuks õppeaineks.

Siit-sealt.

Amsterdams toimiti möödunud sügisel oma-pärasel viisil rida vargusi, mis näitab, kui võrdvargapere oskab enesele pealtnäha tühiseist paevasündmusist profiiti lüüa. Seal oli Ortelius tänavas ühe maja karniisist kivi välja kukkunud ja kaht tänaval mängivat last vigastanud. Ajalehed käitlesid seda kahetsusväärset sündmust võrdlemisi üksikasjaliselt, pannes ühtlasi majaomanikele südamele, kanda oma ehitiste korrashoiv eest paremini hoolt. Järgmisel päeval ilmus Pieter de Hoogh tänavas asuva maja üürniku juurde keegi mees, kes seletas, et majaomanik on kutsunud teda majaseinu üle vaatama, kas neis ei leidu lahtisi kive, mis võiksid saada möödakäijale ohtlikeks. Üürnik tundis majaomaniku hoolitsusest tõsist headmeelt ja laskis mehe sisse, kes ka otsekohe asus seinu läbi kloppima. Üürnik juhtis teda töö juures läbi kogu korteri. Kloppinud seinu magamistoas, töömees avaldas arvamust, et siin leiduvat välisseinas nähtavasti lahtisi kive ja palus üürnikku astuda palkonile ja vaadata, kas välised kivid kloppimise ajal ei liigu. Nii sündiski. Toast kuuldus kogu aja usinat kloppimist, kuid õnneks väliskivid ei liikunud. Tulnud paari minuti pärast tuppa tagasi ja teatanud tulemust töömehele, seletas viimane rahuldatusel, et seinad oleval korras ja lahkus üürniku tänusõnade saatel. Varsti selgus, et „töömees“ oli viinud ara mitmesaja kuldna väärtuses ehteasju.

Politseile teatati paari päeva jooksul mitmet analoogilisest vargusest. Politsei tabas varga isikukirjelduse järgi ja hoiatas ühtlasi elanikke ajakirjanduse kaudu, mispeale seda trikki enam ei kasutatud.

Hollandi kohtukeemik C. J. van Ledden-Hulsebosch jutustab „Arch. f. Krim.“ huvitava looke sellest, kuidas tal kirjutamisproovi abil õnnestus paljastada rahavarast.

„Kaks päeva enne kevadpühade koolivaheaega varastati tütarlaste koolis ühe õpetaja vihmamantli taskust, mis rippus õpetajate toas, 40 kuldnat. Õpetaja märkas raha puudumist alles õhtul ja teatas sellest koolijuhatajale järgmisel hommikul. Kooli personaal uuris asja omal käel ja jõudis arvamusele, et kahtlus rahavarvarguse kordasaatmises langeb teatavale õpilasele. Viimane ei ilmunud vargusele järgneval kahel päeval kooli, teatades, et ta oleval haigestunud. Kontrollimisel selgus, et „haige“ ei olnudki kodus, vaid oli sõitnud Rotterdami oma tädii juurde pühi veetma. Esimesel koolipäeval pärast vaheaega kaks kriminaalametnikku kuulasid kahtluse all seisva tütarlapse direktori kabinetis üle, kuid ei saavutanud ülestunnistamist. Otseste tõendite puudusel tunnustasid kriminalistid asja lootusetuks.

Kooli personaal ei leppinud sellega, vaid pöördus abipalvega minu poole. Kuigi mul polnud vähimatki isu kaasa lüüa mainitud seigas, mis oli jõudnud palju tolmule üles keerutada, andsin siiski viimaks õpetajate pealekäimisele järele. Omalt poolt seadsin üles järgmi-

sed tingimused: mulle ei pea teatama ega muul viisil märku antama, keda kooli personaal kahtlustab varguses; ma ei soovi ka teada, mis-sugusesse klassi kuulub kahtlustatu; koolisaaalis asetatagu laudad U-kujul saali keskele, mille ümber kõik õpilased aset võtku, et sooritada kirjutamisproov minu etteütluse järgi. Läänud kahe tunni pärast kooli, olid kõik ettevalmistused tehtud.

Kui astusin koolisaaali, istusid kõik tütarlapsed ümber laua, igal puhas paberileht ja kirjutustarbed ees ning silmitsesid mind varjamatu uudishimuga. Seletasin neile, et olen teadlane ja soovin ka selles koolis katsetada, millise kiirusega õpilased suudavad tindi ja sulega kirjutada selgeltloetavat kirja. Minu märguandel kõik õpilased võtsid sullepead kätte ja nüüd dikteerisin neile 12 kuunimetust. Minu palve kohaselt igauks, kel kirjutamine valmis, tõstis parema käe üles. Varsti tõusidki üksteise järele kõigi õpilaste käed. Lastes veel kirjutada aastaegade ja mõnede tuntud maakohtade nimetused, võisin lõplikult veenduda, et kõik õpilased eranditult olid suutelised kirjutama kiirelt ja loetavalt.

Nüüd võtsin oma portfelli ühe tugevasti suurendatud näpupälje päevapildi ja seda kõigile nähtavalt ülal hoides dikteerisin järgmise lause: „Kes hiilib tuppa, kuhu tal pole asja, ning sooritab seal süüteo, see peab arvestama, et mahaäänud näpupälj võib asjatundjale öelda, kes käis toas.“ Võrdlemisi normaalse aja pärast tõusid tütarlaste paremad käed jällegi üles, välja arvatud üks käsi. Selle käe omanik maadles veel ikka oma ülesandega. Astudes selle tütarlapse juurde ja heites pilgu ta kirjatööle, selgus kohe, et siin ei olnud asjad korras. Kuna eelmised etteütlused olid kirjutatud puhtalt, loetavalt ja julgete tõmmetega, esines viimases lauses palju mahatõmbamisi ja parandusi ja, mis peaasi, kiri oli kirjutatud väriseva käega. Nähtavasti kirjutaja hakkas juurdlema, et millisele esemele õpetajate toas võis jääda tema näpupälj ja see segas teda kirjutamisel.

See õpilane heideti koolist välja.“

Ametlik osa

SISEMINISTRI KÄSKKIRJAGA
22. APRILLIST S. A.

on paigutatud ümber oma palvel ja huvides, arvates 1. maist s. a.: 1) Märjamaa jaoskonna politseikomissar Läänemaal Handu Kari — Põlva jaoskonna politseikomissariks Võrumaal

ja 2) Põlva jaoskonna politseikomissar Võrumaal Jakob Viikmaa — Märjamaa jaoskonna politseikomissariks Läänemaal.

Viru-Järva prefekti sekretär Johannes Raudsepp on vabastatud ametist oma palvel, arvates 20. aprillist s. a., omavalitsuse teenistusse ülemineku puhul.

Arvates 21. aprillist s. a. on määratud Tartu-Valga prefektuuri vanem-kordnik Herbert Kompus, kes sooritanud 21. juunil 1938 politseiameti kutseeksami, kriminaalpolitsei assistendiks Tallinnas.

POLITSEITALITUSE DIREKTORI KÄSKKIRI 20. APR. S. A.

Kriminaalpolitsei assistentidele Narvas Rudolf Kala'le ja Voldemar Ehasalu'le on määratud rahalist autasu kummalegi viiskümme krooni süütegude jälitamisel ülesnäidatud hoolsuse ja energilise teotsemise eest.

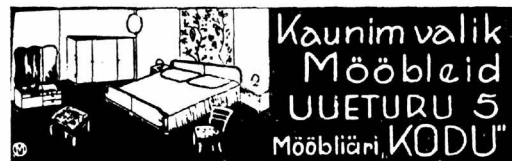
Lääne-Saare prefektuuri Põide I rajooni konstaabel Helmut Tamjärv on paigutatud ümber teenistuse huvides Palivere rajooni konstaabliks, arvates 1. maist s. a.

Narva prefektuuri kordnik August Viljak, kes lõpetanud Politseikooli kõrgema klassi kursuse 21. juunil 1938, on määratud Lääne-Saare prefektuuri Põide I rajooni konstaabliks, arvates 1. maist s. a.

Politseikooli alama klassi kursuse 21. det. 1938 lõpetanud Aleksander Kolle, kes jäeti Politseikooli koosseisu ja anti Tallinna-Harju prefekti käsutusse, on paigutatud ümber teenistuse huvides Narva prefektuuri koosseisu, arvates 1. maist s. a.

Tunnustatakse maksvusetuks

Anton Urbanovitši Nansen'i pass N 21295/4215, v. a. Politseitalitusest 28. 03. 1933.

SUURES VALIKUS Iga sugu moodsat magamis-, saali- ja söögitoamööblit. Raudvoodid, lapsevankrid, meriheina ja jõhv-madratsid, põrandavaiabad jne

Soodsad maksutingimused

E. Sattelberg. Kaalutöököda.

Tartu, Ülikooli t. 52.

Telef. 16-34.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetuse 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Besti Pangas 543, Posti jooksev arve 377. Postkast 438. Tellimishind: aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—. Üksiknumber 30 snt. Kuulutuste hinnad: 1/2 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—. Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

KÕIKJAL ON TUNNUSTAMIST LEIDNUD HEA
PABEROSS

O-Ü. „TUBAK“

EVA

EVA — pehmes pakendis 25 tk. — 20 s.
EVA-EKSTRA — roheline karp 25 tk. — 35 s.
EVA-EKSTRA NR. 35 — valge karp 25 tk. — 35 s.
EVA-LUKSUS — 20 tk. — 40 s.

Metallitööstuse

A/s »ILMARINE«

endine Fr. Wiegand.

Tallinn, Põhja puiestee nr. 21. Telefoni keskjaam nr. 426-40

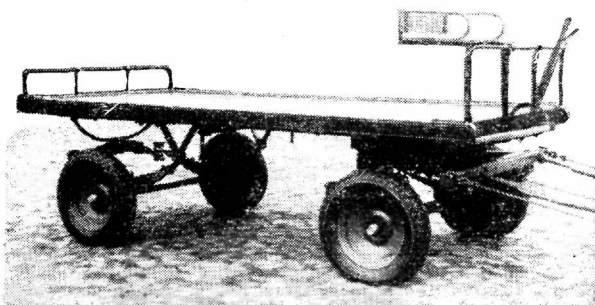

Valmistab ja müüb en gros
labidaid ja kirveid

kõigis mõõtudes.

Töö korralik ja puhas.

Headuse eest täielik vastutus.

METALLITÖÖSTUS
„EDUR“

Tallinn, Kopli, Bekkeri 13
T e l e f o n 418-49/107

Soovitab igasuguseid kummiratastega
vankreid ja kärusid
Varustades hobusevankreid kummi-
ratastega, saavutate kokkuhoidu veo-
kuludes ja ajas.

Dürkopp • Reece • Lewis • Union Special õmblusmasinaid

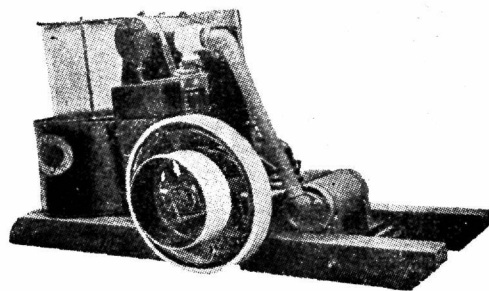
rätsepa-, trikootaazi-, saapapealse-, sadulsepa- ja pesutööstustele.

O/Y Mercantile, Helsingi tööstustarbeid

Esindab ins. **ERICH KRIISA**, TALLINN

PÄRNU MNT. 40 (II korral)

Kõnetraat 451-81

K-m. ANTON VILLBERG

Tallinn, Paldiski mnt. nr. 5. Tel. 452-51

Osakonnad: Rakveres, Vaksali tän. 5

Tartus: Raekoja tän. 7

Soovitab oma ladudest kõiki

rootsi „AKTIV“ põllutöömehhanismid

Jalgrattaid: „Hermes“, „Görické“
„Camping“ ja „Aktiv“

ZÜNDAPP – mootorrattad

on vastupidavusest esikohal

Ainuesindaja: **H. KRAACK & Co.** Tallinnas, Roosikrantsi 15

VIGASTATUD SÕJAMEESTE ÜHINGU TALLINNA OSAK.

Tallinn, Nunne tän. 7, telefon 470-59

RÄTSEPATÖÖKODA

POLITSENIKELE soodsail tingimustel
vormi- ja erariiete valmistamine.

Töö kiire, korralik ja vastupidav.

KINGSEPATÖÖKODA

Igasuguste jalanõude valmistamine.
Parandused soovikorral 1/2 t. jooksul.

Soodsad maksutingimused.

IRIDINOID

suled

saadaval
kõikjal

Vajades head panni-
nõudke ainult firma

Fav

TERASPLEKKPANNI,
mis on kvaliteedilt
PARIM PARIMATEST,
ning seejuures oda-
vam välismaa omast.

Kivitrükikoda

J. Männik

Tallinn, Soo tän. 23

Telefon 436-86

• Valmistab igasuguseid värvilisi

trükitöid

• Töö kiire ja korralik • Hinnad soodsad

M A N

MASCHINENFABRIK AUGSBURG-NÜRNBERG AINUESINDAJA EESTIS

K.-M. INS.-TEHN. B. W. SCHMIDT & KO

TALLINN, RAUA TÄNAV 46-4. * TELEFON 303-27.

RESERVEERITUD

A. Scheer. Posamendi-, paela- ja trikoovabrik

Tallinn, Viru 4. Telefon 444-82.

Valmistab: Seltsidele lipunööri ja narmaid. Riigiametnikele vormiriietuse juurde õlapaelu, esitusvöösid jne., kõiksugu mööblinarmaid, topse ja nõõre siidist, puuvillast ja villast.

Töö kiire ja korralik.

Hinnad mõõdukad.

Nahavabrik A.-S. E. M. USWANSKY & POJAD

Tallinna ladu: Veneturg 3, telefon 304-49.

Vabrik: Tartus, Kaluri 45, telefon 1-22.

Petseri ladu: Kaubarida, telefon 1-23.

R. TARRASK & Ko

Tartus, Suurturg 3,

telefon 17-45

Foto, raadio, jalgrattad, mootorrattad, kirjutusmasinad, elektritarbed, autod jne. Soodsad maksutingimused.

Asjatundlik ja maitsekas fototööde ilmutamine, paljundamine suurendamine.

Jahimehed!

Meilt ja meie esindajailt kohtadel ostate kõige soodsamalt jahitarbeid, nagu suitsuta jahipüssirohtu „SOKOL“ 100-grammilistes plekkkarpides ja suitsuga jahipüssirohtu „PÕHJAKOTKAS“ 100-grammilistes pappkarpides, padrunki (suitsuta ja suitsuga rohu jaoks), tonge jne. Peale jahitarvete pakume oma ladudest mitmesuguseid käsituskindlaid lõhkeaineid, lõhkekapsleid, süütenööri jne.

Lõhkeainete ja süütevahendite keskladu

K-Ü. M. J. SEPP & K O

Tallinn, Müürivahe 7-11.

Tel. 462-22.

K-m. Tallinna Tekstiil

Tallinn, Pärnu mnt. 8

Kodu- ja välismaa
riiete ladu

Riigiametnikele müük orderite peale

JALANÕUDE ÄRI

A. ADAMKA

Tallinn, Harju 26.
Telefon 436-26.

Soovitab
moodsaid daamide ja härrade

JALANÕUSID

EESTI TRÜKIVÄRVIVABRIK

LOUIS NICOT

Tallinn, Vabriku 12, tel. 439-58.

RÄTSEPAÄRI JUL. KULL

S. Karja 6-3, telef. 468-37
TALLINNAS

Kohale jõudnud KEVADE- ja SUVEHOOAJA ÜLIKONNARIIDEID parematelt inglise vabrikutelt, uuemais ja moodsamais mustreis ja värves.

Nõudke kõikjal kõrgemate
auhindadega kroonitud

„Melange“ kohvi,

mis on aroomiline, maitsev, terve ja odav. SAADAVAL ÜLE EESTI.

TÖÖSTUS JA LADU TARTUS, AIA 32, TELEF. 1-76.

*Kõik
g-kaitse
vahendid*

G - tegev-
kondadele

G - varjendite
sisustus

G - kaitse
õppevahendid

NEUMANN & Ko

Tallinn, Pärnu mnt. 10. • Telefon 412-48

Kõige odavamini ja paremini värvite

O-ü. H. Graf & E. Jürgens

lakkide ja värvidega

M. SASS'I saapaäri Tartus, Rækoja tän. 15.

Soovitab oma alalisest tagavarast igasuguseid jalanõusid väga soodsate hindadega.

— Müük ka järelmaksuga ja asutiste orderite järgi. —

M. Sass Tartus, Rækoja tän. 15.

Uus nahaladu

„Estonahk“

Tallinn, Gonsiori 1, telef. 305-75.

Soovitab heas valikus suurel ja väikesel arvul igasugu nahku.

Mootorsportlastele pintsakunahka.

AUTO-UNION'I TOOTED

AUDI – DKW – HORCH
WANDERER-AUTOD –
DKW-MOOTORRATTAD

EESTI A-S. C. SIEGEL

TALLINN, UUS 2. TEL. 450-86, 479-35

Eriti mootorratta omnikul on tähtis omada tugevat ning vastu- pidavat akut. Valige seepärast

Bosch

**mootorratta-
aku,**

mis vastab kõige suu-
rematele nõuetele.

Ins. ERIK KOCH

Tallinn, Vene 6

*Kleidi- ja
voodriviit,
pitse,
paelu j.n.e.*

Soovitame rikkalikus valikus

A-S. RAUANIIT

TALLINN

New Consolidated Gold Fields. Ltd. – Eesti osakond

Kontor: Tallinnas, V. Viru 12. Vabrik: Kohtlas

CONSOLIN

EESTI PARIM BENSIIIN

Eesti põlevkivisaadused: mootor-petroot. Kütteõlid, immutusõlid, katuselakk, bituumenid jne.

HIND 30 SENTI

Aeg on raha!

Neli korda kiiremini jõuate edasi, kui omate jalgratta paremast vabrikust, märgiga

Standard-Royal

või

Brennabor-TEMü

Tugev ehitus, sollidne väljanägemine ja kerge käik on nende jalgrataste tuntud hüvesid.

Laos alaliselt suures valikus igasuguseid jalgrattaosi, nagu: jalgrattakette, vabajookse, sadulaid, pedaale, mutreid j. n. e.

Tallinna Eesti Majandusühisus

Tallinn, Estonia puiestee 21.

EHITAJAD!

PATENTKIVI

on otstarbekohane ja odav ehitusmaterjal. Ehitusmaterjali hankimisel muretsege endale täielik informatsioon patentkivi kohta.

Balti Puuvillavabriku

patentkivi müügikoht

Tallinn, Pärnu mnt. 6 (Urla majas), tel. 431-91.